Platform
Voorzitters
Examencommissies HR

Onderzoeksrapport

Onderzoek Jaarverslagen Examencommissies 2019-2020

Samenvatting en analyse

DEFINITIEF

Instituut	Platform Voorzitters Examencommissies
Naam auteur(s)	Eefje van Herwijnen (voorzitter) Julia Noordegraaf (vicevoorzitter) Maria van Holten (extern deskundige)

Datum	07-07-2021
Status	Versie 004 (definitief)

DEFINITIEF

Onderzoekers

Naam	Functie
Maria van Holten	Extern deskundige
Eefje van Herwijnen	Voorzitter PVE
Julia Noordegraaf	Vicevoorzitter PVE

DEFINITIEF

Versiebeheer

Versie	Bespreken/vaststellen	wanneer	gereed
001	bespreken	9 juni 2021	10 juni 2021
002	bespreken/tegenlezen Ronald	18 juni 2021	23 juni 2021
003	bespreken	30 juni 2021	1 juli 2021
004	Concept finaliseren en bespreken	2 juli 2021	2 juli 2021
005	Tegenlezen voorzitters	2 juli 2021	7 juli 2021
006	Definitieve versie t.b.v. CvB-vergadering van 12 juli 2021	7 juli 2021	7 juli 2021

DEFINITIEF

Inhoudsopgave

1. Opdracht 7
1.1 Werkwijze 7
1.2 Doelstelling 8
1.3 De kernthema's 8
1.4 Afstemming 9

2. Algemeen 10
2.1 Inleiding 10
2.2 Borging door examen- en toetscommissies in Coronatijd 11

3 Borgen van kwaliteit van tentamens 12
3.1 Verrichte activiteiten examencommissies om kwaliteit van toetsen te borgen 12
3.2 Verrichte activiteiten toetscommissies om kwaliteit van toetsen te borgen 17
3.3 Oordeel examencommissies over activiteiten van de toetscommissies 19

4. Onderzoek naar gerealiseerde leerresultaten mede in verband met de externe validering 23
4.1 Relevante achtergronden en aspecten van gerealiseerde leerresultaten 23
4.2 Werkwijze examencommissies bij het borgen van gerealiseerde leerresultaten 23
4.3 Verantwoording van de borging van de kwaliteit van examens in de jaarverslagen van de examencommissies 24
4.4 Betrokkenheid van externen bij de beoordeling van de beoogde leerresultaten 28

5. Vrijstellingen 32
5.1 Aantal vrijstellingen 32
5.2 Trends en/of aandachtspunten 33

6. Gevolgde deskundigheidsbevordering/scholing 35
6.1 Aard en omvang van de activiteiten (collectief en individueel) 35
6.2 Deskundigheid inzake beoordelen toetskwaliteit (SKE/BKE-certificaten) 36
6.3 Trends of aandachtspunten 36

7. Betrokkenheid bij nieuwe onderwijsactiviteiten (coronacrisis) 38
7.1 Verantwoording vanwege coronacrisis 38
7.2 Experimenten Flexibilisering en Leeruitkomsten 40
7.3 Effecten van de betrokkenheid voor de examencommissie 41
7.4 Trends en/of aandachtspunten 42

8 Verstrekte Getuigschriften/ Borging van de kwaliteit van de examens 43

9 Analyse kwantitatieve gegevens 45

10 Conclusie en aanbevelingen 47
10.2 Verrichte activiteiten door examencommissies om kwaliteit van toetsen te borgen 47
10.3 Verrichte activiteiten door toetscommissies om de kwaliteit van toetsen te borgen 48
10.4 Oordeel van de examencommissies over de activiteiten van de toetscommissies 49
10.5 Werkwijze van examencommissies bij toetsen van gerealiseerde leerresultaten 49
10.6 Verantwoording van de borging van de kwaliteit van de tentamens en examens 49
10.7 Betrokkenheid van externen bij de beoordeling van de beoogde leerresultaten 50
10.8 Vrijstellingen 51
10.9 Gevolgde deskundigheidsbevordering / scholing 51
10.10 Betrokkenheid bij nieuwe onderwijsactiviteiten 52
10.11 Verstrekte getuigschriften / Borging van de kwaliteit van examens 53
10.12 Analyse kwantitatieve gegevens 53

11 BIJLAGEN: 54
11.1 Kwantitatieve gegevens 54
11.2 Statusoverzicht aanbevelingen 60

DEFINITIEF

DEFINITIEF

1. Opdracht

Op grond van artikel 7.12b lid 5 van de WHW stelt iedere examencommissie jaarlijks een verslag op van haar werkzaamheden.

De afgelopen jaren was het uitvoeren van een onderzoek naar de jaarverslagen van individuele examencommissies een vast onderdeel van het werkprogramma van de compliance officer. Vanwege de formele erkenning van het Platform Voorzitters Examencommissies (PVE) door het College van Bestuur met ingang van 1 januari 2021 heeft de compliance officer deze taak aan het PVE overgedragen, dat op haar beurt deze taak heeft gemandateerd aan het DB (= Dagelijks bestuur: voorzitter en vicevoorzitter PVE).[1] De examencommissies hebben de opgestelde jaarverslagen 2019-2020 dan ook aan het DB-PVE doen toekomen.
DB-PVE zou dit verslag normaal gesproken in zijn geheel opstellen, maar zowel de voorzitter als de vicevoorzitter hebben zelf nog zitting in een examencommissie, waardoor zij zich niet voldoende onafhankelijk voelen hoofdstuk 4 en 5 op te stellen. Deze hoofdstukken zijn daarom, na verstrekking van een onderzoeksopdracht, door een externe deskundige verzorgd.
Dit onderzoeksverslag jaarverslagen staat los van het jaarverslag dat door het PVE na het studiejaar 2020-2021 zal worden opgesteld. Daarin zal worden ingegaan op het ontstaan en de ontwikkeling van het Platform, alsmede verslag worden gedaan van de behaalde resultaten bij het uitvoeren van haar taken in dat jaar.

Binnen Hogeschool Rotterdam waren in het studiejaar 2019-2020 elf examencommissies actief (waarbij de examencommissie van instituut HRBS bestaat uit drie examenkamers, die ieder hun eigen jaarverslag opstelden). Er is “voor de poort” sprake van een Commissie Toelatingsexamens 21+, Onderzoek NT2 en Onderzoek Deficiëntie (CTO). Naast de dertien reguliere jaarverslagen is dit jaar voor het eerst ook het jaarverslag van deze commissie meegenomen.

1.1 Werkwijze

Met dit onderzoek naar de jaarverslagen 2019-2020 wordt voornamelijk aan de hand van een aantal kernthema's beoordeeld of de jaarverslagen voldoende inzicht geven in de wijze waarop aan de wettelijk toegekende taken en bevoegdheden invulling is gegeven en met name hoe uitvoering is of wordt gegeven aan de eerdere aanbevelingen van de compliance officer in het onderzoeksrapport Jaarverslagen Examencommissies 2018-2019”[2]. Tenslotte worden er nieuwe aanbevelingen aan het College van Bestuur gedaan.

Er is evenals vorige jaren met een format jaarverslag examencommissie gewerkt. De kwantitatieve gegevens en mandaten zijn thans ook in dat format opgenomen (hoofdstuk 18). Er zijn geen aparte bijlagen meer. Het (beperkt) herziene format is voor de zomervakantie 2020 door de voorzitter PVE ter beschikking gesteld aan alle voorzitters van de examencommissies. De inleverdatum van de jaarverslagen was gesteld op 1 januari 2021.

De concept-jaarverslagen 2019-2020 zijn tijdens een speciaal daarvoor bestemde bijeenkomst binnen het PVE gekalibreerd, waarna ze door een extern deskundige (Johan Sevenhuijsen, voormalig directeur CcS) zijn gelezen en per jaarverslag van commentaar voorzien. Deze feedback hebben de examencommissies in hun concept-jaarverslagen kunnen verwerken.

[1] AMC-RAP-1-20200615-HEN-LEIJ-Rapport Onderzoek Jaarverslagen Examencommissies 2018-2019: “*Laat het PVE zelf deze samenvatting & analyse naar aanleiding van de jaarverslagen examencommissies opstellen*”, blz.47, aanbeveling 1.
[2] AMC-RAP-1-20200615-HEN-LEIJ-Rapport Onderzoek Jaarverslagen Examencommissies 2018-2019

DEFINITIEF

1.2 Doelstelling

Het doel van dit onderzoeksrapport is om inzicht te geven in de kwaliteit van verslaglegging door de individuele examencommissies van de uitgevoerde wettelijk taken en bevoegdheden. Er dient hierbij een duidelijk, inhoudelijk beeld te ontstaan van de wijze waarop een examencommissie haar borgingstaken individueel, maar ook gezamenlijk heeft uitgevoerd. Tevens heeft dit onderzoek tot doel belangrijke trends en ontwikkelingen – door samenvatting en analyse – op het niveau van de hogeschool als geheel bloot te leggen teneinde hiervan te kunnen leren en verder te kunnen ontwikkelen.

In de jaarverslagen 2019-2020 dient expliciet met inhoudelijke onderbouwing te worden aangegeven hoe de kwaliteit van tentamens en examens (afstudeerkwaliteit) wordt geborgd. Het gaat daarbij niet enkel om het procedureel ingaan op de uitvoering van activiteiten en borgingstaken van de examencommissie. Het is vooral van belang dat examencommissies een inhoudelijk oordeel geven over de kwaliteit van toetsingen en het eindwerk, inclusief de daarbij behorende (inhoudelijke) bevindingen en adviezen aan het opleidingsmanagement. Daarnaast is afgesproken om vanaf dit studiejaar een specifieke verantwoording te geven vanwege de benodigde Covid-19 maatregelen.

1.3 De kernthema's

Er zijn ook dit jaar 'kernthema's' gekozen waarop in de analyse en samenvatting van de jaarverslagen 2019- 2020 is ingezoomd. De kernthema's bewegen zich op zes vlakken, te weten 'Borgen van de kwaliteit van tentamens', 'Onderzoek naar gerealiseerde leerresultaten', 'Vrijstellingen', 'Gevolgde deskundigheidsbevordering/scholing', 'Betrokkenheid bij nieuwe onderwijsactiviteiten' (waar ingegaan wordt op de specifieke verantwoording die is afgelegd door de examencommissies vanwege de benodigde maatregelen rond Covid-19) en 'Borging van de kwaliteit van examens'.

Per hoofdstuk worden deze thema's uitgewerkt:

Kernthema 1 → Borgen van de kwaliteit van tentamens
- Relevante achtergronden
- Verrichte activiteiten examencommissie om de kwaliteit van toetsen te borgen
- Verrichte activiteiten toetscommissie om de kwaliteit van toetsen te borgen
- Oordeel examencommissies over activiteiten van de toetscommissies
- Aanbevelingen

Kernthema 2 → Onderzoek naar gerealiseerde leerresultaten mede in verband met de externe validering
- Relevante achtergronden en aspecten van gerealiseerde leerresultaten
- Werkwijze examencommissies bij het borgen van gerealiseerde leerresultaten
- Verantwoording van de borging van de kwaliteit van examens in de jaarverslagen van de examencommissies
- Betrokkenheid van externen bij de beoordeling van de beoogde leerresultaten
- Aanbevelingen

Kernthema 3 → Vrijstellingen
- Aantal vrijstellingen
- Grootte onderwijseenheden
- Trends en/of aandachtspunten

DEFINITIEF

Kernthema 4 → Gevolgde deskundigheidsbevordering/scholing
- Aard en omvang van de activiteiten (collectief en individueel)
- Deskundigheid inzake beoordelen toetskwaliteit (SKE/BKE-certificaten)
- Trends en/of aandachtspunten

Kernthema 5 → Betrokkenheid bij nieuwe onderwijsactiviteiten
- Aard van betrokkenheid
- Experimenten Flexibilisering en Leeruitkomsten
- Effecten van betrokkenheid
- Trends en/of aandachtspunten

Kernthema 6 → Verstrekte getuigschriften
- Proces Diplomeren
- Borging van de kwaliteit van het examen

Overigens zijn de examencommissies verzocht bij het opstellen van de jaarverslagen 2019-2020 opnieuw rekening te houden met het hanteren van een begrijpelijke schrijfstijl, passend voor (openbare) publicatie en zelfstandige leesbaarheid. De ontvangen jaarverslagen 2019-2020 zijn door de onderzoekers afzonderlijk bestudeerd. De bevindingen van de onderzoekers zijn in een onderzoeksadministratie vastgelegd. In deze administratie zijn naast de bevindingen, ook de jaarverslagen en kwantitatieve gegevens vastgelegd.

Ten aanzien van de zes kernthema's zijn de jaarverslagen geanalyseerd, rekening houdend met geldende wetgeving (WHW) en duiding in relevante publicaties. Voor zover deze duiding heeft plaatsgevonden, wordt in dit onderzoeksrapport de bronvermelding van de betreffende publicaties aangegeven.

De onderzoekers hebben tijdens het uitvoeren van het onderzoek minimaal eenmaal in de week overleg gevoerd. De onderzoeksbevindingen zijn in gezamenlijkheid gewogen en beoordeeld. Ook de conclusies en aanbevelingen zijn in gezamenlijkheid tot stand gekomen. De aangeleverde kwantitatieve gegevens zijn in één totaalbestand (zie hoofdstuk 11, bijlage 11.1) opgenomen. Deze gegevens worden met toelichting in het onderzoeksrapport opgenomen.

1.4 Afstemming

Voor de start van het onderzoek is de overeengekomen onderzoeksopdracht besproken in het Platform Voorzitters Examencommissies. Gedurende het onderzoek heeft het DB-PVE de opdrachtgevers op de hoogte gebracht van de voortgang. De hoofdstukken 3 en 4 uit het conceptrapport zijn eerder aan de voorzitters van de examencommissies voorgelegd om hen in staat te stellen mogelijke feitelijke onjuistheden aan te geven. Het volledige conceptrapport is in de eerste week van juli 2021 voorgelegd aan de voorzitters en de externe deskundige.
De definitieve versie van het onderzoeksrapport Jaarverslagen Examencommissies 2019-2020 – inclusief de daarbij behorende conclusies en aanbevelingen – zal aan het College van Bestuur worden aangeboden. Na de behandeling van het onderzoeksrapport in de vergadering van het College van Bestuur zullen de voorzitters van de examencommissies en de instituutsdirecteuren door het College van Bestuur worden geïnformeerd over het onderzoeksrapport en over de eventueel noodzakelijke bijsturing naar aanleiding van de (overgenomen) aanbevelingen.
Het onderzoeksteam bestaat uit Maria van Holten (extern deskundige), Eefje van Herwijnen (voorzitter PVE) en Julia Noordegraaf (vicevoorzitter PVE).

DEFINITIEF

2. Algemeen

2.1 Inleiding

De examencommissies hebben zich de afgelopen jaren in het Platform Voorzitters Examencommissies (PVE) zichtbaar ingespannen om hun functioneren verder te professionaliseren. De afgelopen twee jaar vond dat proces plaats aan de hand van aanbevelingen die voortkwamen uit onderzoek naar het functioneren van examencommissies.[3] Sinds 1 januari 2021 heeft het PVE een formele status op basis van een besluit van het College van Bestuur d.d. 7 december 2020.
De voorzitters gaven met hun gezamenlijke werkzaamheden duidelijk een boost aan de professionalisering. Zij hebben over veel werkprocessen hun kennis gedeeld, lastige vraagstukken besproken en voor diverse kwesties oplossingen gevonden, bijvoorbeeld de procedure van benoeming van leden van de examencommissies en het formeel correct mandateren van toetscommissies. Kortom, het is bij bestudering van de jaarverslagen duidelijk merkbaar dat er op verschillende terreinen flinke vorderingen zijn gemaakt.

Vorig jaar was een van de belangrijkste doelstellingen voor de jaarverslagen 2019-2020 dat deze zelfstandig leesbaar zouden moeten zijn, dat wil zeggen zonder diverse bijlagen te moeten raadplegen. Deze doelstelling is gehaald. Alle jaarverslagen zijn zelfstandig te lezen en bovendien informatierijk.

Dit jaar heeft een externe onderzoeker hoofdstuk 3 en 4 voor haar rekening genomen.[4] Deze hoofdstukken hebben een wat andere structuur gekregen dan de voorgaande twee jaren. Een van de redenen is dat er flinke vorderingen zijn gemaakt. De onderzoeker heeft als leidraad de aanbevelingen van vorig jaar genomen en onderzocht wat de stand van zaken is op die thema's. Sommige aanbevelingen zijn vrijwel geheel opgevolgd en kunnen de examencommissies hopelijk komend jaar achter zich gaan laten. Andere aanbevelingen blijven van belang, zoals het functioneren van de PDCA-cycli van de examencommissies in relatie tot het opleidingsmanagement en de P&C-cyclus met de toetscommissies. En ook het vraagstuk 'borgen of zorgen' is nog actueel, mede onder invloed van Covid-19, waarover later meer.
Daarnaast heeft de onderzoeker een paar nieuwe onderwerpen 'op de agenda geplaatst', zoals de vraag hoe en in welke mate examencommissies uitspraken over kwaliteit van (toetsing van) opleidingen moeten onderbouwen.
De jaarverslagen waren dit jaar in het algemeen, zoals gezegd, rijk aan informatie. De onderzoeker heeft er voor gekozen in dit onderzoeksverslag veel van die informatie zichtbaar te maken in compacte overzichten, zodat alle betrokkenen op een efficiënte manier kennis kunnen nemen van elkaars werkwijzen en daar hun voordeel mee kunnen doen.
Alle aanbevelingen kunt u vinden in hoofdstuk 10.

[3] In voorjaar 2019 en 2020 verscheen het Onderzoeksrapport Onderzoek Jaarverslagen Examencommissies. Zij bevatten 13 respectievelijk 12 aanbevelingen.
[4] De voorzitter en vicevoorzitter van het PVE stellen dit verslag normaal gesproken op. Afgelopen jaar zelf hadden zij zelf nog zitting in een examencommissie, waardoor zij zich niet voldoende onafhankelijk voelden hoofdstuk 5 en 6 op te stellen. Volgend jaar zal dat niet meer het geval zijn en zullen zij het hele onderzoeksverslag voor hun rekening nemen.

DEFINITIEF

2.2 Borging door examen- en toetscommissies in Coronatijd

De onderzoekers waren zich er bij het uitvoeren van deze analyse van bewust dat 2019-2020 een bijzonder verslagjaar is. De coronacrisis heeft niet alleen ons persoonlijke leven geraakt, maar het heeft ook het onderwijs, ons werk, ingrijpend veranderd. Docenten, medewerkers en managers hebben veel flexibiliteit en creativiteit moeten opbrengen om het onderwijs zo goed mogelijk doorgang te laten vinden. Ook studenten zijn hard geraakt. Zij hebben hun studie én leven drastisch zien veranderen. Het contactonderwijs viel vanaf 23 maart 2020 volledig uit. Als gevolg daarvan konden geplande schriftelijke toetsen geen doorgang vinden en moesten deze verschoven worden of in toetsvorm aangepast worden. De coronacrisis had dus ook grote impact op zowel het werk van examen- en toetscommissies, als ook op de medewerkers bedrijfsbureaus, ondersteuners en docenten.

Zoals zo vaak brengen moeilijke omstandigheden niet alleen problemen met zich mee, maar ook positieve ontwikkelingen. Zo lijkt het erop dat de grote druk waaronder toets- en examencommissies door de lock down kwamen te staan deze dichter bij elkaar heeft gebracht. Er is samen heel hard gewerkt om de kwaliteit van tentamens en examens toch zo goed mogelijk te borgen. Daarvoor was veel overleg nodig, regelmatig bracht het ook de gewone planningen in de war, maar alle participanten waren zich hiervan bewust en streefden ernaar opgelopen achterstanden in te lopen hetgeen meestal lukte. Het verdient grote waardering dat met zoveel verantwoordelijkheidsgevoel door de leden van examen- en toetscommissies is gewerkt. Deze waardering gaat uiteraard ook uit naar de genoemde medewerkers bedrijfsbureaus in back- en frontoffice, ondersteuners en docenten.

DEFINITIEF

3 Borgen van kwaliteit van tentamens

3.1 Verrichte activiteiten examencommissies om kwaliteit van toetsen te borgen

a. Formele vereisten jaarverslagen examencommissies

Aanbeveling 2 uit het Onderzoeksrapport 2018-2019: Handhaaf strikt de eis van zelfstandige leesbaarheid voor de jaarverslagen 2019-2020.

"*Aan de jaarverslagen 2018-2019 werd de eis gesteld van 'zelfstandige leesbaarheid, waaronder wordt verstaan de begrijpelijkheid van het jaarverslag zonder het raadplegen van bijlagen*."

Om deze afspraak te faciliteren is afgesproken dat het jaarverslag 2019-2020 slechts twee 'bijlagen'[5] mag bevatten: het mandaat inclusief P&C-cyclus en de kwantitatieve gegevens. Voor beide bijlagen werd een format opgesteld. In tabel 2 is te zien of conform de afspraak is gewerkt.

Examencommissie	Aantal bijlagen	Mandaat conform format	P&C-cyclus, jaarplanning, tijdschema of werkplan	Kwantitatieve gegevens
CMI	2	ja	Tijdschema/Plan van Aanpak	ja
HRBS Commerce	2	ja	P&C-cyclus	ja
EAS	2	ja	geen	ja
HRBS Management	2	ja	geen	ja
HRBS Finance	2	ja	P&C-cyclus	ja
IGO	1	ja, (ba/ma)	P&C-cyclus (ba)	Opgenomen in lopende tekst
ISO	2	ja, ba/ma)	zonder P&C-cyclus	ja
IVG	2	ja, (ba/ma)	zonder P&C-cyclus	ja
IVL	2	ja, (ba/ma)	zonder P&C-cyclus	ja
RAC	2	ja	jaarplan incl. toetskalender	ja
RBS	1	ja (ba/ma)	zonder werkplan	neen[6],
RMI	2	ja	zonder plan van aanpak	ja
WdKA	2	ja	zonder P&C-cyclus	ja
CTO	1	neen	zonder P&C-cyclus	nvt[7]

Tabel 2 Overzicht aantal bijlagen 19/20 en welke bijlagen

Samenvattend

Alle examencommissies hebben hun toetscommissies gemandateerd en de mandaten als bijlagen aan het jaarverslag toegevoegd. Deze zijn wat het mandaat zelf betreft volgens het format uitgewerkt. Echter bij veel jaarverslagen ontbreekt de P&C-cyclus, het gaat in deze cyclus om de wijze waarop

[5] In het Onderzoeksrapport Onderzoek Jaarverslagen Examencommissies 2019-2020 wordt over 'twee bijlagen' gesproken. In het format Inhoudsopgave Jaarverslag Examencommissie wordt niet meer gesproken over separate jaarverslagen maar over Hoofdstuk 18 Bijlagen, 18.1 Kwantitatieve gegevens en 18.2 Mandaten aan o.m. de toetscommissie(s) met bijgewerkte P&C-cyclus. (hoofdstuk 18.1 en 18.2)

[6] Wel separaat Excelbestand

[7] Het format van de examencommissies is op dit punt niet toegesneden op het CTO.

DEFINITIEF

examen- en toetscommissie(s) met elkaar samenwerken. Maar het lijkt erop dat dit deel van het format niet begrepen is door veel examencommissies en bijvoorbeeld werd verward met de activiteitenplanning (of werkplan, plan van aanpak) van de toetscommissie.
Alle jaarverslagen bevatten de twee gevraagde bijlagen[8], met uitzondering van de examencommissie RBS die voor de bijlage kwantitatieve gegevens verwijst naar een Excelbestand dat niet aan haar jaarverslag is toegevoegd. HRBS Finance geeft alleen cijfers over faciliteiten en aantal vergaderingen.

Aanbeveling 1: Let erop dat bij het mandateren van taken aan de toetscommissie in het mandaat bewust wordt gekozen voor de frase 'het beoordelen van de kwaliteit van tentamens en examens', òf 'het beoordelen van de kwaliteit van tentamens'.

b. P&C-cyclus Examencommissie – Toetscommissie(s)

Aanbeveling 5 uit het Onderzoeksrapport 2018-2019 : Geef invulling aan de PDCA[9] Examencommissie-Toetscommissie.

Iedere examencommissie binnen Hogeschool Rotterdam mandateert de wettelijke taken van het borgen van de kwaliteit van tentamens en examens aan één of meerdere toetscommissies. De activiteiten die de toetscommissie in opdracht van de examencommissie uit zal voeren zijn als het goed geregeld is, weergegeven in een activiteitenplanning. De examencommissie moet er regelmatig op toezien dat de toetscommissie deze activiteitenplanning correct en geheel uitvoeren. Alleen dan kan de examencommissie garanderen dat zij zèlf haar wettelijke borgende taak heeft kunnen uitvoeren. Basisvoorwaarde hiervoor is dat er sprake is van een goede communicatie tussen examen- en toetscommissie. Deze moet stevig verankerd zijn in een heldere en regelmatige structuur: de P&C-cyclus. In deze cyclus is concreet vastgelegd wanneer er overleg is tussen de examencommissie en toetscommissie(s), wat er op de agenda staat en welke documenten de toetscommissie daarvoor moet opleveren. Deze uitgewerkte P&C-cyclus maakt deel uit van het mandaat. Zie voorgaande paragraaf en tabel 2.

Om de binding en koppeling tussen de examencommissie en de toetscommissies te verstevigen kiest een aantal examencommissies ervoor de voorzitter van de toetscommissie ook als lid van de examencommissie te benoemen (*linking pin*). Hiermee is er een directe communicatielijn tussen de examencommissie en toetscommissie, waardoor er - indien nodig - sneller kan worden bijgestuurd op uitvoering van de afgesproken activiteitenplanning. Bovendien heeft het lid van de toetscommissie inhoudelijke expertise van de opleiding wat de borgende functie van de examencommissie versterkt.

Op basis van de tekst van de jaarverslagen en de mandaten zijn in onderstaande tabel voor zover mogelijk de vormen van communicatie (zowel schriftelijk als mondeling) tussen examencommissies en toetscommissies in kaart gebracht.

Examencommissie	Linking pin	Aantal (gezamenlijke) bijeenkomsten EC en TC	Documenten TC naar EC
CMI		EC met iedere TC nav kwartaaloverzichten	Plan van aanpak, vierjarig Planning voor een jaar Kwartaaloverzicht over planning, uitvoering, bevindingen en bijsturing Jaarverslag

[8] Zie voetnoot 11, het gaat dus om hoofdstuk 18.1 en 18.2.
[9] Onderzoeker spreekt in deze paragraaf waar het gaat over de samenwerking tussen examen- en toetscommissie liever over de P&C-cyclus. Dat is de cyclus die ook bedoeld wordt in de paragraaf 5.2.a. In deze relatie staat de communicatie centraal. De examencommissie moet zich regelmatig door haar toetscommissie(s) (kunnen) laten informeren over voortgang én bevindingen van de toetscommissie(s).

DEFINITIEF

HRBS Commerce	ja	P&C-cyclus voor overlegstructuur EC en TC TC plant ieder kwartaal afstemmingmoment met EC over planning, uitvoering, bevindingen en bijsturing	Planning, een- en vierjarig Jaarverslag
EAS		Jaarlijks borgingscheckgesprek met iedere toetscommissies Tussentijdsoverleg met alle TC-voorzitters Contact EC met TC als EC klacht ontvangt van student	Planning, een- en vierjarig Jaarverslag
HRBS Management	ja	EC overlegt maandelijks met TC over planning, uitvoering, bevindingen en bijsturing	Jaarplanning Kwartaalrapportage met bevindingen
HRBS Finance	ja	EC plant ieder kwartaal een afstemmingmoment met TC.	Plan van aanpak Managementrapportage per kwartaal incl. overzicht per opleiding van gescreende cursussen met uitkomsten.
IGO		Driemaal per jaar EC en TC IGO. Periodiek overleg EC en TC (ma). Drie bijeenkomsten kennisuitwisseling/ scholing.	Tijdschema uit te voeren activiteiten Kwartaalverslagen[10] en jaarverslag (ba). Verslag kalibratiesessies en jaarverslag (ma).
ISO		Viermaal overleg plus frequent ad hoc overleg TC SW. Eenmaal met TC MBk en MPED Vier keer gesprek met coördinatie SW	Planning, een- en vierjarig Kwartaalverslag TC SW Semesterverslagen MBk en MPed
IVG		Lid examencommissie heeft tenminste eenmaal per half jaar overleg met TC	Werkplan, vierjarig Jaarplan Halfjaarverslag en jaarverslag
IVL		EC regelt periodiek overleg met TC over planning, uitvoering, bevindingen en bijsturing Gesprek voorzitter EC en TC over voortgang analysekalender	Planning, een- en vierjarig Elk blok/semester rapportage TC aan EC over voortgang analysekalender Borgingskalender
RAC	ja	EC regelt periodiek overleg met TC over planning, uitvoering, bevindingen en bijsturing. Vier overleggen met TC-voorzitters Incidenteel overleg naar behoefte	Planning, een- en vierjarig Kwartaalrapportages Jaarverslag
RBS	ja	TC overlegt minimaal elk half jaar met EC over voortgang werkzaamheden en kwaliteit examens.	Jaarlijks werkplan Rapportages van bevindingen
RMI	ja[11]	TC rapporteert eenmaal per onderwijsperiode aan de EC.	Plan van aanpak, jaarplanning Jaarverslag
WdKA		EC organiseert periodiek overleg met TC's over planning, voortgang, bevindingen en bijsturing. Twee reguliere overleggen met de TC's plus ad hoc overleggen.	Planning, een – en vierjarig Per kwartaal actueel overzicht Jaarverslag
CTO		CTO en TC overleggen tweemaal per jaar over werkzaamheden en bevindingen.	Jaarplan Rapportage over voortgang verrichte activiteiten Jaarverslag

Tabel 3 P&C-cyclus Examencommissie – Toetscommissie(s)

[10] De kwartaalverslagen gaan ook naar de onderwijsmanagers.
[11] In 2020-2021

DEFINITIEF

Samenvattend
Deze tabel geeft maar gedeeltelijk weer hoe de communicatie tussen examen- en toetscommissie afgelopen jaar in werkelijkheid is verlopen. In de tabel is vooral (in de rechterkolom) weergegeven hoe deze samenwerking zou moeten zijn, vastgelegd in het mandaat. In de jaarverslagen is heel verschillend beschreven hoe examen- en toetscommissie het afgelopen jaar in een P&C-cyclus hebben samengewerkt, soms heel gedetailleerd, soms vrijwel niet. Daar komt bij dat Covid-19 de werkwijzen en overlegstructuren op de kop gooide. Soms wordt de behoefte geuit structureler en efficiënter samen te werken, zoals de examencommissie van EAS schrijft. Zes examencommissies werken met een *linking pin* constructie.

Aanbeveling 2: De P&C-cyclus regelt de communicatie tussen examen- en toetscommissies, denk aan overleggen, op te stellen rapportages en de bespreking daarvan. Maak een handzaam format voor het invullen van deze P&C-cyclus en voeg deze bij het mandaat. Maak daarbij gebruik van de goede voorbeelden (zie tabel 2) en spreek af dat het format in het jaarverslag 2020-2021 wordt gebruikt.

Aanbeveling 3: Stel gezamenlijk een concrete activiteitenplanning voor de toetscommissie(s) op. De examencommissies moeten de voortgang van de uitvoering van de activiteitenplanning actief, kort cyclisch monitoren. Neem deze monitormomenten op in de P&C-cyclus.

Aanbeveling 4: Neem in het Jaarverslag Examencommissies een paragraaf op waarin gereflecteerd wordt op de uitvoering van de P&C-cyclus en zo nodig verbeteracties om het proces beter te laten lopen.

c. PDCA-cyclus Examencommissies – Opleidingsmanagement

Aanbeveling 6 uit het Onderzoeksrapport 2018-2019 : Geef invulling aan PDCA-cyclus Examencommissie - Opleidingsmanagement inzake bijsturing.
Eén van de aanbevelingen naar aanleiding van het Onderzoeksrapport 2017-2018 luidde: "*Laat de examencommissie zèlf naar aanleiding van bevindingen van de toetscommissie de noodzakelijke bijsturing aan het opleidingsmanagement kenbaar maken*." Toen bleek dat daar nog heel divers mee werd omgegaan, leidde dat vorig jaar in het Onderzoeksrapport 2018-2019 tot de volgende aanbeveling: "*Als de toetscommissie rechtstreeks een advies uitbrengt aan management of directie, moet de examencommissie actief over de inhoud van dat advies en de opvolging ervan geïnformeerd worden. De examencommissie kan dan in de overleggen met de instituutsdirecteur en het management deze partijen bevragen over de aanpak en voortgang van de gewenst bijsturing*."
Dat kan middels een register of documentatiesysteem van aangedragen adviezen en verbeteracties.

Examencommissie	Examencommissie rapporteert aan opleidingsmanagement	Toetscommissie rapporteert aan opleidingsmanagement	Is er een documentatiesysteem van aangedragen adviezen en verbeteracties?
CMI	EC bespreekt op basis van kwartaalrapportages de resultaten plus opvolging met managers en directie.	TC voert gesprek met modulehouder na evaluatie van de toets adhv checklist.	
HRBS Commerce (COM)	EC stelt periodiek het opleidingsmanagement op de hoogte van bevindingen TC.	TC heeft gesprek met de cursushouder over beoordeelde toets adhv feedbackformulieren. PDCA-cyclus wordt gevolgd.	Alle feedbackformulieren zijn opgenomen in CumLaude en in te zien door de onderwijsmanagers.

DEFINITIEF

EAS	Aan alle opleidingen zijn algemene adviezen gegeven mbt afstuderen dmv een memo.	TC heeft afgelopen jaar alleen jaarverslag gedeeld met EC.	
HRBS Management (IBK)	EC spreekt met manager, cursushouder en student bij individuele klacht.	TC bespreekt bevindingen screening toetsen zelfstandig met cursushouders en/of examinatoren en managers.	
HRBS Finance (IFM)	EC en TC geven toelichting op kwartaalrapportage TC aan het managementteam.	TC koppelt bevindingen van de screening gelijk door aan de cursusbeheerder en examinatoren conform PDCA-cyclus en maakt afspraak wanneer verbeteringen gereed zijn.	
IGO	EC met alle ba-opleidingen gesproken over bevindingen uit jaarverslagen TC's en eigen bevindingen. EC heeft directies diverse malen advies gegeven.	TC koppelt haar bevindingen terug aan de modulehouders en de onderwijsmanagers.	
ISO	EC sprak vier keer met toenmalige coördinator Bachelorproof, management en directie over bachelor afstudeer-programma SW.	TC koppelt bevindingen/follow ups terug cursusbeheerders, aan afstudeercoördinatoren en management.[12]	TC beheert follow up schema met cursussen/toetsen die eerst verbeterd moeten worden voor zij van start kunnen gaan/afgenomen worden. EC zal afspraken vastleggen in PDCA-document met deadlines zijnde compleet overzicht verzoeken voor makkelijke 'check en act'.
IVG	EC bespreekt bevindingen mbt eindniveau met opleidingsmanagement en afstudeercoördinatoren. Komend jaar controle of adviezen zijn opgevolgd.	TC communiceert direct haar adviezen aan de toets-verantwoordelijke collega. TC overlegt ook periodiek met onderwijsmanager over adviezen en verbeteracties.	Analyses komen op een shared omgeving zodat uitkomsten door TC's in het overleg met toets-coördinatoren en manager besproken kunnen worden.
IVL	EC heeft over afstudeerwerk gesprekken gevoerd met managers clusters.	TC koppelt bevindingen screening altijd terug naar cursushouder. PDCA-cyclus wordt gevolgd.	TC's werken met een analysekalender om met PDCA-cyclus de kwaliteit van toetsen te borgen. EC werkt met borgingskalender.
RAC	TC lichtte kwartaal-rapportage toe aan EC en management. EC bewaakte proces en stuurde gesprek. Van gesprek zijn verslag en actielijst opgesteld. EC monitort opvolging afspraken.	TC koppelde bevindingen toetsreviews direct terug aan de toetsinstructeur/cursus-houder OBV ingevuld evalua-tieformulier. Een TC voerde standaard feedbackgesprek, de ander op verzoek.	Opleidingsmanagement gaat ism EC een borgingsworkflow in kaart brengen ihkv PDCA-cyclus.
RBS	EC heeft tweemaandelijks contact met management en diverse coördinatoren.		
RMI[13]	EC koppelt bevindingen TC 1 x per kwartaal schriftelijk en	TC koppelt schriftelijk bevindingen elke	

[12] De follow ups zijn 'ter kennisgeving door het management aangenomen'. Het is onduidelijk welke rol het management speelt in deze PDCA-cyclus.
[13] Deze procedure wordt in 2020-2021 gevolgd na advies van AMC nav audits bij LE, CT en Marof.

EFINITIEF

	mondeling terug aan management, controleert dan ook opvolging.	onderwijsperiode terug aan EC en aan de betreffende cursusbeheerder.	
WdKA	EC biedt rapporten TC aan de onderwijsmanagers aan na interne bespreking.	TC's bespreken evaluatie en verbeteradviezen met de moduletrekker en betrokken docenten.	
CTO	CTO had twee overleggen met manager over jaar-verslag en verbeterpunten plus incidentele overleggen.	TC bespreekt de bevindingen met de modulehouder.	

Tabel 4 PDCA-cyclus Examencommissie – Opleidingsmanagement

Samenvattend
Vaak bespreekt de examencommissie de bevindingen van de toetscommissie(s) met het opleidingsmanagement. Dit gebeurt aan de hand van de kwartaal- of semesterverslagen van de toetscommissie(s). De toetscommissies bespreken vrijwel allemaal hun bevindingen rechtstreeks met de betreffende docenten of cursushouders, maar soms bespreken zijn die rechtstreeks met het onderwijsmanagement. Het is overigens niet zo gemakkelijk om op basis van de jaarverslagen precies in kaart te brengen hoe de communicatie verloopt. Belangrijke vragen die opkomen zijn: wie is waar verantwoordelijk voor en, de belangrijkste vraag, wie controleert of de adviezen opgevolgd worden? En ook op welk niveau gebeurt dat? Speelt die cyclus zich af tussen toetscommissie en docent/cursushouder/management of tussen (toets- en) examencommissie en opleidingsmanagement? Als deel van de oplossing werd in het vorige onderzoeksrapport de aanbeveling gedaan een documentatiesysteem/register van adviezen in te richten, zodat alle betrokkenen toegang zouden hebben tot deze informatie. Bij enkele examencommissies is afgelopen jaar een aanvang gemaakt met (het denken over) een dergelijk informatiesysteem. De coronacrisis heeft ongetwijfeld weinig ruimte gegeven hier over na te denken en mee aan de slag te gaan.

Aanbeveling 5: Richt per instituut een register in waarin de adviezen en voorgestelde verbeteracties van de toetscommissie(s) en examencommissie opgenomen worden. Stel vast hoe het register gehanteerd wordt, waarbij het vooral draait om de vraag wie de opvolging van adviezen monitort.

Aanbeveling 6: Versterk verder de PDCA-cyclus Examencommissie – Opleidingsmanagement. Dat betekent dat de examencommissie de aanbevelingen van examen- en toetscommissie(s) op basis van een kwartaalrapportages met het opleidingsmanagement bespreekt én dat in dat kwartaaloverleg het opleidingsmanagement rapporteert wat de vorderingen zijn bij de implementatie van de aanbevelingen.

3.2 Verrichte activiteiten toetscommissies om kwaliteit van toetsen te borgen

De toetscommissies hebben vele werkzaamheden verricht om de kwaliteit van de toetsen te borgen. Dit jaar was dat eens te meer het geval vanwege de coronacrisis. Toetscommissies hebben naast hun borgende taken door de omstandighedengedwongen ook veel zorgende taken uit geoefend. Niet alleen Covid-19 heeft een ontwikkeling naar (uitsluitend) borgende toetscommissies vertraagd dan wel verhinderd. Uit veel jaarverslagen blijkt dat commissies het controleren van toetsen vóóraf belangrijk vinden. Hoe beter de toetsontwerpen zijn, des te beter het toetsproces kan/zal verlopen. Dat is ongetwijfeld zo.
Het principiële punt hierbij is de vraag wie die controle vooraf moet doen. In het vorige onderzoeksverslag werd deze vraag al beantwoord: de opleiding zèlf onder verantwoordelijkheid

DEFINITIEF

van de onderwijsmanager. Een goede toets maken behoort tot (de PDCA-cyclus van) het primaire proces van onderwijs geven. Om dat proces te versterken is daarom in het vorig onderzoeksverslag gepleit voor het instellen van een toetsexpertteam om docenten en cursushouders bij te staan in de ontwikkeling van (nieuwe) toetsen.
Hieronder een korte impressie van de stand van zaken binnen de instituten op dit punt.

a. Borgen en zorgen

Aanbeveling 7 uit het Onderzoeksrapport 2018-2019 : Streef naar de invoering van 'zuivere' toetsborgingscommissies' (enkel borgen dus).

In het Onderzoeksrapport Jaarverslagen Examencommissies 2018-2019 werd de volgende aanbeveling opgenomen. "*Onderzoek serieus de mogelijkheden voor de invoering van zuivere toetsborgingscommissies, die dus uitsluitend taken voor de examencommissie uitvoeren. Hierdoor kan deze toetscommissie zich toeleggen op de uitvoering van de met de examencommissie overeengekomen activiteitenplanning. Nu wordt maar al te vaak aangegeven dat de borgingtaken onvoldoende aandacht hebben kunnen krijgen, omdat de toetscommissie zorgtaken in opdracht van het onderwijsmanagement heeft uitgevoerd*."
In onderstaande tabel 5 is in kaart gebracht welke toetscommissies in 2019-2020 louter borgende taken hadden en welke ook zorgende. Deze toetscommissies zijn ondergebracht in de kolom TC hybride.[14]

Examencommissie	TC borgt	TC hybride	Toelichting op de borgende (en zorgende) taken van de toetscommissies
CMI	ja in 20/21	ja	De TC's binnen CMI verrichten (…) ook werkzaamheden voor het opleidingsmanagement op het vlak van 'zorgen'. Alle TC's zijn gewend om over beide taken te rapporteren in één document. EC heeft haar mandaat TC's 2020-2021 aangepast naar 100% nà afname toets.
HRBS Commerce		ja	Het management kan de TC vragen adviezen te geven over de zorgkant van toetsing (bijvoorbeeld toetsbeleid en toetsplannen). Binnen elke community is er preview-commissie, zij controleert toetsen vooraf.
EAS		ja	TC BML controleert vooral nà afname toetsen.
HRBS Management		ja	In de mandatering van de EC aan de TC staan richtlijnen aangegeven voor het beoordelen van de kwaliteit van de examens zowel voor- als achteraf, het beoordelen van de validiteit, betrouwbaarheid en inzichtelijkheid van tentamens en examens en voor het zorgdragen voor de borging van het (eind)niveau.
HRBS Finance		ja	Idem tekst HRSB Management
IGO	Jaarverslag is hierover niet expliciet.		EC werpt vraag op of het ook niet effectiever is om het zorgen voor en borgen van de toetskwaliteit te scheiden. Komend jaar zal hier een structuur voor worden uitgewerkt.[15]
ISO	ja, in man-daat 21/22 opgenomen	ja	TC's geven advies aan cursusbeheerders en screenen toetsen vóór afname. Adviserend lid, screent de toets nièt achteraf. In 2020/2021 heeft TC alleen een borgende taak; daarnaast komt er een 'toetsexpertisegroep'.
IVG		ja	EC constateert een verschuiving van borgende naar zorgende activiteiten (mede door corona) van de TC's. In 2020/2021 zet EC dialoog op met TC's en onderwijsmanagement om over de verschillende rollen te praten.[16]

[14] Toetscommissies die gemandateerd zijn door een examencommissie, - en dat zijn de toetscommissies van dit onderzoek, zijn nooit louter zorgende commissies, deze blijven hier dus buiten beschouwing.
[15] Als bijkomend voordeel van een scheiding tussen borgen en zorgen merkt de examencommissie IGO op dat hierdoor de aanbevelingen van toetscommissies mogelijk sneller zullen worden opgevolgd.
[16] In november 2019 heeft de examencommissie IVG een bijeenkomst georganiseerd voor de toetscommissies en examencommissie over het thema borgen en zorgen nav het artikel 'Toetscommissie, Borgen of zorgen?'. Sprekers M. Pol-Neefs, Inspecteur HO en auteur artikel, en M. van Dort Erasmusuniversiteit.

DEFINITIEF

IVL		ja	TC's spelen naast de borging van de toetsen ook een rol bij het zorgen. Door de borgtaak komt de zorgtaak onder druk te staan. Noodzaak van goede borging maakt dat TC's de beschikbare tijd goed moeten inzetten waardoor het zorgen in de knel kan komen, wat juist de preventieve rol speelt bij borgen.
RAC	ja		Aandachtspunt EC voor 2021-2022: zorgdragen dat TC's die onder het mandaat vallen van de examencommissie zich zuiver bezighouden met borgingstaken (…) en in gesprek gaan met de directie over desbetreffend onderwerp. De toetscommissies houden zich bezig met toetsreviews (dus controle na afname van de toets).
RBS		ja	De AC-leden hebben alle tentamens kunnen beoordelen ruim voordat deze werden afgelegd zodat tijdig feedback gegeven kon worden aan de cursus-eigenaar.
RMI		ja	Toetsscreenings vinden nu voornamelijk voor de afname van de toets plaats. De EC ziet graag dat in de toekomst ook toetsen achteraf worden gescreend, zodat de toetsrendementen ook worden meegenomen in het oordeel.
WdKA		ja	EC vindt het in de toekomst van belang bij beide de TC's explicieter aandacht te besteden aan het voorkomen van de indruk van verstrengeling van zorgende en borgende taken. De TC's zijn zich in hun handelen hiervan bewust en letten erop dat zorgen en borgen bij een toets niet bij dezelfde persoon ligt.
CTO		ja	Geen informatie

Tabel 5 Toetscommissies, borgen en of zorgen. Toelichting op de borgende (en zorgende) taken van de toetscommissies

Samenvattend

Uit de tabel blijkt dat afgelopen verslagjaar eigenlijk alle toetscommissies zowel borgende als zorgende taken vervulden, in tegenstelling tot vorig jaar toen zes toetscommissies uitsluitend borgende taken uitvoerden. Een deel van de verklaring ligt bij Covid-19. Alle toetscommissies hebben opleidingen geholpen alternatieve toetsen te ontwerpen. Maar er speelt, zoals eerder gezegd, mogelijk een ander argument mee. Achterliggende gedachte bij deze hybride vorm is wellicht goed verwoord door HRBS Management.[17] "*De taak van de examencommissie om de kwaliteit te borgen betekent in feite een controle achteraf van kwaliteit waarvoor al is gewaakt. Om te voorkomen dat naderhand bij controles allerlei onjuistheden worden geconstateerd die dan weer kunnen leiden tot min of meer ingrijpende maatregelen is het van belang dat de examencommissie 'aan de voorkant' betrokken wordt bij het opzetten van de toetsing in curricula. In de praktijk blijkt dat dit idee wel aanspreekt, maar dat de praktijk nog wat achterblijft*."[18]

Aanbeveling 7: Laat een toetscommissie die in opdracht van een examencommissie werkt, géén zorgende taken uitvoeren in opdracht van het opleidingsmanagement. De examencommissies moeten hun wettelijke taak kunnen uitvoeren en dat betekent dat hun 'hulptroepen' de activiteitenplanning die zij met de examencommissie overeen zijn gekomen, geheel moeten kunnen uitvoeren. Deze constellatie garandeert ook dat toetscommissies geheel onafhankelijk kunnen functioneren.

3.3 Oordeel examencommissies over activiteiten van de toetscommissies

a. Hoe functioneren de toetscommissies naar het oordeel van de examencommissie?

Het CvB heeft in 2018 het besluit genomen om de examencommissies te vragen extra aandacht te geven aan het functioneren van de toetscommissies en dit thema mee te laten nemen in hun

[17] Waar hier staat examencommissie kan ook toetscommissie gelezen worden. Het gaat om de redenering dat wat 'aan de voorkant' goed is' aan de 'achterkant' (bijna) niet gecorrigeerd hoeft te worden.
[18] Jaarverslag Examencommissie HRBS kamer Management, studiejaar 2019-2020, 26 januari 2021

DEFINITIEF

jaarverslagen. Dit onderdeel is in 2019 ook geëxpliciteerd in het sjabloon dat de examencommissies bij het opstellen van hun jaarverslag hanteren.
De examencommissies is gevraagd een inhoudelijk (betekenisvol) oordeel te geven en geen procesmatig. Vorig verslagjaar is op dit onderwerp alleen met ja/nee gescoord.[19] In dit verslagjaar rapporteren vrijwel alle examencommissies in ieder geval explicieter en kwalitatiever. Hiervan wordt in onderstaande tabel een indruk gegeven.

Examencommissie	Uitspraak van waardering van de examencommissie over de toetscommissie(s)
CMI	De examencommissie is tevreden over de wijze waarop de TC's het mandaat hebben uitgevoerd. De vier TC's zijn er in geslaagd om volgens mandaat de benodigde toetsen te beoordelen a.d.h.v.de geformuleerde criteria.
HRBS Commerce	EC is overall heel tevreden over de kwaliteit van de activiteiten, ook al zijn deze vanwege de omstandigheden dit studiejaar niet volgens de vooraf vastgestelde planning uitgevoerd.
EAS	EC heeft grote waardering voor de energie en deskundigheid waarmee de TC's de nieuwe situatie vanaf maart het hoofd hebben geboden. EC constateert desondanks dat de TC's zich niet altijd konden aanpassen aan de nieuwe situatie rond corona.
HRBS Management	Het algemene beeld is dat de activiteiten uit het jaarplan correct zijn uitgevoerd ondanks het feit dat de TC laat op gang kwam. Compliment voor TC dat planning voor screening bij BIM door TC is uitgevoerd ondank afwezigheid van het BIM-commissielid.
HRBS Finance	De TC werkt naar behoren conform het mandaat en EC constateert dat de TC voldoet in de door haar uitgevoerde taken.
IGO	Ondanks de hoge werkdruk hebben de TC's een screening op werken van eindniveau uitgevoerd en een steekproef van verschillende toetsen en toetsvormen, waarmee zij de EC toch een representatief beeld hebben kunnen geven van de kwaliteit van de toetsing.
ISO	De TC's hebben steeds naar tevredenheid van de EC gefunctioneerd. Er is sprake van een pro-actieve houding van de TC's, vooral van de TC Social Work.
IVG	Geen expliciete uitspraak.
IVL	TC's hebben met toewijding en inzet volgens pdca-cyclus hun werkzaamheden naar behoren verricht.
RAC	TC's hebben binnen hun mogelijkheden in deze uitzonderlijke situatie hun borgingsactiviteiten uitgevoerd en EC is in het algemeen tevreden over de kwaliteit van de uitgevoerde activiteiten.
RBS	EC is zeer te spreken over aanpak en werkwijze van TC bij de bachelors ihb vanwege grote focus op preventieve checks die kwaliteit toets verhogen en zo bijdragen aan borging tentamens.
RMI	TC heeft haar taken uitgevoerd conform het mandaat 19/20. Ze is erin geslaagd om een goede structuur op te zetten met als basis de grote inzet van de leden en de planning van de screenings en de bijeenkomsten.
WdKA	Beide TC's zijn van toegevoegde waarde voor borging van kwaliteit van de toetsen. In beide TC's is veel kennis over toetsing (meerdere leden (bijna) SKE) en brede ervaring in de toetspraktijk. Gewerkt op basis van mandaat; planning kon door Covid-19 soms niet helemaal uitgevoerd worden.
CTO	TC heeft onder moeilijke omstandigheden haar mandaat naar verwachting uitgevoerd. TC toonde zich bijzonder voortvarend en nauwgezet bij controle en goedkeuring van alternatieve toetsversies.

Tabel 6 Uitspraak van waardering van de examencommissie over de toetscommissie(s)

Samenvattend
Vrijwel alle examencommissies zijn tevreden tot zeer tevreden over het functioneren van de toetscommissies in het afgelopen, vanwege Covid-19 ook bijzondere, verslagjaar. Veel waardering voor hoe de toetscommissies hebben geacteerd rond alle vraagstukken die ontstonden door Covid-19 toen van offline naar online toetsen moest worden overgegaan. Dat neemt niet weg dat verschillende examencommissie rapporteren dat sommige toetscommissies

[19] Alleen de examencommissies van CMI en RMI hadden alleen een procesmatig oordeel, bij IGO-M was er geen informatie.

DEFINITIEF

nog niet optimaal functioneren. Hier wordt nader op ingegaan bij de volgende paragraaf Zorgen over en zorgen voor toetscommissies in tabel 7.

b. Zorgen over en zorgen voor toetscommissies

Aanbeveling 8 uit het Onderzoeksrapport 2018-2019: Verhoog de kwaliteit van functioneren toetscommissies.

"*Hoewel één van de belangrijkste borgtaken (kwaliteit tentamens en vaak ook examens) door de toetscommissie wordt uitgevoerd, ontbreekt het aan (organisatiebrede) reglementering rond toetscommissies. Dat is best vreemd, te meer daar door mandatering en het veelal ontbreken van een werkende planning- & controlcyclus bij de uitvoering van deze taak zwaar op de toetscommissies wordt geleund*."

Het lijkt onderzoeker primair van belang om goed in beeld te krijgen hoe de toetscommissies functioneren en als dat niet goed gaat waar dan de problemen en hindernissen liggen, alvorens na te denken over vormen van reglementering. In onderstaande tabel 7 een korte impressie wat er zoals gerapporteerd wordt door de examencommissies.

Examencommissie	Aantal TC's	Zorgen over en zorgen voor de toetscommissie(s)
CMI	4	Zie paragraaf 5.3.a. Borgen en zorgen.
HRBS Commerce	1	Afgelopen jaar waren er interne problemen; deze zijn in goed overleg tussen directie, onderwijsmanagers en voorzitter examencommissie naar tevredenheid opgelost
EAS	8	Enkele TC's kampen met onderbezetting (TB), hoge werkdruk (CHE). Sommige cie's hebben moeite stukken van de opleidingen aangeleverd te krijgen, zoals TC TB. TC BML vraagt management meer collega's BKE-certificaat te laten halen. TC's moeten van EC in plaats van met alle toetsen van het curriculum, zich meer richten op het afstuderen/eindassessments. De communicatie tussen EC en TC's schoot in deze crisistijd tekort. De cies spreken elkaar te weinig en vooral te laat.
HRBS Management	1	Samenvoeging TC's HRM, BDK en BIM had wat voeten in de aarde waardoor de TC laat op gang kwam. Ontwikkeling toetsbeoordelingsinstrumenten kostte tijd en opleidingen leverde tentamens niet altijd op tijd aan.
HRBS Finance	1	EC moedigt TC aan gevolgde werkwijze en gehanteerde instrumenten te gaan delen met andere TC's HRBS in het licht van de transitie naar meer samenwerking bij de HRBS.
IGO	8	EC gaat proces van benoemen van toetscommissieleden formaliseren om meer grip te krijgen op de bezetting. De facilitering van de TC's in de vorm van voldoende tijd blijft een punt van aandacht.
ISO	3	TC's beide masteropleidingen leverden niet tijdig semesterverslagen aan EC. Zie ook paragraaf 5.3.a. Borgen en zorgen.
IVG	8	EC problematiseert dat de TC's door haar betrokkenheid bij het BKE- en SKE-traject de toetsanalyses meer coördineren dan zelf uitvoeren. In de jaarverslagen van de TC's is een verschuiving te zien van een inhoudelijke analyse naar procedurele coördinatie. Ook het vraagstuk 'zorgen of borgen' speelt. EC gaat over de verschillende rollen met TC's en het onderwijsmanagement een dialoog voeren.
IVL	5	Bij een TC was sprake van te lage bezetting, in overleg met onderwijsmanager opgelost. TC speelt ondersteunende rol bij BKE-cursus. Deze taak leidt tot toenemende tijdsdruk. Een onderzoek naar de werkelijk benodigde tijd voor een TC is gewenst, waarbij dit wellicht een onderzoek zou kunnen zijn dat hogeschoolbreed wordt opgezet.
RAC	3	TC's hebben aangegeven behoefte te hebben aan verdere professionalisering op het gebied van borging van 'nieuwere toetsvormen' zoals assessments en digitale toetsen. EC gaat professionaliseringsdag organiseren. Zie ook paragraaf 5.3.a. Borgen en zorgen.

DEFINITIEF

RBS	1	Bij TC masters is door veel personeelswisselingen en onderbezetting (o.a. ivm ziekte) de controle op de borging achtergebleven.
RMI	1	EC neemt verantwoordelijkheid op zich voor terugkoppeling van adviezen TC naar management. TC koppelt voortaan de resultaten elke examencommissievergadering terug.
WdKA	2	TC's bacheloropleidingen werken zeer actief en gedetailleerd. Planning en verslaglegging zijn dit jaar niet altijd gehaald ivm Covid-19. Zal komend jaar worden ingehaald.[20]
CTO	1	Het is gezien de kleinere omvang van het team Taal & Toelating, waarbij de ene helft in het CTO zit en de andere in de TC, een aandachtspunt de onafhankelijkheid te borgen.

Tabel 7 Zorgen over en zorgen voor de toetscommissie(s)

Samenvattend

Zorgen over het functioneren van toetscommissies zijn heel divers. Soms worden er geen zorgen gerapporteerd, maar veel vaker wel. De volgende zaken worden gemeld: onderbezetting en werkdruk, de dubbele taak van borgen en zorgen, onduidelijkheden over de verantwoordelijkheidsverdeling tussen examen- en toetscommissies, taakverschuiving in relatie tot rol in BKE- en SKE-trajecten en gebrek aan medewerking van opleidingen. Ook wordt behoefte aan bijscholing genoemd. Het is opvallend dat de vraag over de kwaliteit van het functioneren van toetscommissies vooral operationeel is beantwoord en nog weinig uitgenodigd heeft tot reflectie op de vraag of de toetscommissies qua kennis en ervaring over voldoende kwaliteit beschikken.

Aanbeveling 8: Identificeer als examencommissie op basis van een nauwkeurige inventarisatie waar de problemen bij toetscommissies precies liggen. Ga ook in op de vraag of er voldoende kennis en ervaring aanwezig is in de toetscommissies. Orden de uitkomsten naar onderscheiden probleemgebieden en werk daarbij passende oplossingsstrategieën uit.

DEFINITIEF

[20] Examencommissie WdKA heeft, in overleg met de directie, besloten het proces van benoemen van toetscommissieleden te formaliseren, om meer grip te krijgen op de bezetting.

4. Onderzoek naar gerealiseerde leerresultaten mede in verband met de externe validering

4.1 Relevante achtergronden en aspecten van gerealiseerde leerresultaten

Binnen Hogeschool Rotterdam wordt de in artikel 7.12b lid 1 sub a WHW genoemde taak door alle examencommissies aan één of meerdere toetscommissies gemandateerd. Het gaat hier om de taak van het borgen van de kwaliteit van 'tentamens en examens'. In de mandaten worden 'tentamens' en 'examens' vaak in één adem genoemd, we memoreerden het al, terwijl er een verschil bestaat tussen het borgen van de kwaliteit van tentamens en het borgen van de kwaliteit van examens.[21]
Een deel van de examencommissies mandateert ook taken die samenhangen met het borgen van de kwaliteit van examens. Hierbij wordt door de Inspectie van het Onderwijs kritische kanttekeningen geplaatst,[22], met name centrale borgingstaken, waaronder in het bijzonder periodiek onderzoek doen naar het niveau en de kwaliteit van de eindwerken.

4.2 Werkwijze examencommissies bij het borgen van gerealiseerde leerresultaten[23]

Aanbeveling 9 uit het Onderzoeksrapport 2018-2019 : Laat examencommissie zèlf de borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten uitvoeren (dus niet mandateren!).
In het Onderzoeksrapport 2018-2019 werd de volgende aanbeveling gedaan: "*De betrokkenheid, aard en intensiteit waarmee de examencommissies deze borgingstaak uitvoeren, verschilt. Deze taak wordt tevens gemandateerd aan toetscommissies of aan separate afstudeercommissies. Bespreek in het PVE de kritische kanttekeningen die de Inspectie van het Onderwijs maakt bij het mandateren van borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten. Pas zo nodig de huidige werkwijze aan*."

Examencommissie	EC controleert afstudeerprogramma	TC controleert afstudeerprogramma
CMI	Ja, EC doet zelf check op eindniveau door een aantal eindwerken van de verschillende opleidingen te controleren.	
HRBS Commerce	Ja, EC borgt zelf het gerealiseerde eindniveau (steekproef afstudeerwerken). Dit is een bewuste keuze.	
EAS	EC heeft bij elke opleiding een aantal afstudeerzittingen bijgewoond. Lid EC woonde de kalibratiezitting bij.	TC's doen borgingscheck afstudeerwerken.[24]
HRBS Management	EC heeft toetsen op eindniveau (vnl. scripties) van de verschillende opleidingen nader onderzocht in twee borgingssessies.	TC heeft ook een aantal afstudeerwerken gescreend.
HRBS Finance	EC screent steekproefsgewijs afstudeerwerken mbv NQA-criteria.	TC screent ook toetsen op eindniveau.
IGO[25]	EC heeft bij de ba-opleidingen steekproefsgewijs afstudeer-zittingen, kalibratiesessies en assessments bijgewoond en per opleiding minimaal twee afstudeerwerken.	TC heeft eveneens aantal werken op eindniveau gescreend.

[21] Alle curriculumonderdelen waar het eindniveau van de beoogde leerresultaten worden beoordeeld. Deze onderdelen samen vormen het afstudeerprogramma. De examencommissies moet zijn onderzoek naar de leerresultaten niet verengen tot controle van de kwaliteit van de scriptie.
[22] Inspectierapport 'Verdere Versterking', Onderzoek naar het functioneren van examencommissies in het hoger onderwijs (2015).
[23] De leerresultaten zoals die zijn opgenomen in de onderwijs- en examenregeling van de betreffende opleiding (OER).
[24] Examencommissie EAS constateert dat de toetscommissies meer afstudeerzittingen moeten bijwonen en daarover rapporteren aan examencommissie en opleidingsmanagement.
[25] De toetscommissie van de AvBR (IGO) heeft naast de taak de kwaliteit van alle tentamens en examens te borgen, ook de taak de examinatoren te benoemen (conform de opgestelde criteria) en de verzoeken om vrijstellingen te behandelen, waarna deze voor goedkeuring aan de examencommissie worden voorgelegd. Voorheen had de AvBR een eigen examencommissie.

	Bij de masters enkele praktijkschouwen, groenlicht- gesprekken en afstudeerbijeenkomsten.	
ISO	EC screent steekproefsgewijs de verslagen en beoordelingsformulieren van de cursussen op eindniveau en van de beoordelingsformulieren van de eindwerkstukken zelf (Bachelorproof).	De screenings van de TC's (SW, MBk en MPed) betroffen de cursushandleidingen, niet de toetsing zelf.
IVG	EC heeft van (bijna) alle opleidingen afstudeer-handleidingen van elk eindproduct en de beoordelingsformulieren bekeken.	
IVL	Ja, EC heeft afstudeeronderzoeken en afstudeerassessments gescreend.	
RAC	Ja, EC controleert eindniveau 15 opleidingen in 2-jarige cyclus. EC reviewt afstudeerhand-leidingen, bekijkt steekproefsgewijs eindwerken en woont afstudeerzittingen bij of afstudeerassessemnts en kalibratiesessies.	Enkele toetsen op eindniveau gereviewd.
RBS	Ja, EC heeft kalibratiesessies scripties gehouden, modules op eindniveau geanalyseerd en afstudeerdossiers nagekeken.	
RMI	Ja, alle toetsen waarin de eindkwalificaties worden beoordeeld.	
WdKA	Ja, onderzoekt steekproef eindexamenwerk en observeert examenzittingen.	
CTO		TC checkt alle zeven (voorwaardelijke) toelatingsexamens.

Tabel 8 Wat is rol examencommissie bij borging eindniveau?

Samenvattend

Het lijkt erop dat de examencommissies afgelopen jaar in overgrote meerderheid zelf de borging van de gerealiseerde leerresultaten uitgevoerd hebben. Alleen bij EAS doen de toetscommissies de borgingscheck op eindwerkstukken.[26]

Aanbeveling 9: Bespreek in het PVE wat door het PVE als wenselijke taakverdeling wordt gezien. Neem daarin mee de kritische kanttekeningen die de Inspectie van het Onderwijs maakt bij het mandateren van borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten. Neem daarbij ook de overwegingen mee van zowel examencommissies die alles mandateren als die van de examencommissies die het bij uitstek een taak van de examencommissies zelf vinden. Neem ook de constructie van de linking pin mee in de overwegingen.

4.3 Verantwoording van de borging van de kwaliteit van examens in de jaarverslagen van de examencommissies

Omdat de examencommissies de kwaliteit van de examens moeten borgen, moet van hun jaarverslag verwacht worden dat zij daarin een concrete uitspraak doen over die kwaliteit, per opleiding, en dat die uitspraken ook onderbouwd zijn. In het vorige onderzoeksrapport werd de kwaliteit van de onderbouwing geproblematiseerd: "*Herhaaldelijk zijn de examencommissies opgeroepen op dit onderdeel van het jaarverslag meer inhoudelijke, betekenisvolle verantwoording op te nemen. Te vaak was echter nog sprake van het enkel procedureel verantwoorden van de verrichte borgingstaken op het vlak van gerealiseerde leerresultaten*."[27]

[26] Dit is overigens ook het geval bij het CTO, maar hun taak is in dit opzicht niet een op een vergelijkbaar met die van de examencommissies.
[27] Onderzoeksrapport Onderzoek Jaarverslagen Examencommissies 2018-2019, p.32.

DEFINITIEF

Naar een passende verantwoording zijn de examencommissies duidelijk zoekende. Een procesmatige beschrijving van de werkwijze is onvoldoende om een kwalitatieve uitspraak over de examens te onderbouwen. Om een uitspraak over de kwaliteit van de examens en het gerealiseerde niveau te kunnen doen, zullen de examencommissies deze uitspraken met een compacte inhoudelijke beschrijving van werkzaamheden moeten onderbouwen. In onderstaande tabel 9 en 10 is te lezen wat de examencommissies er nu over zeggen.

a. Expliciete uitspraak over de kwaliteit van de examens per opleiding

Examencommissie	Uitspraken examencommissies over het gerealiseerde eindniveau
CMI	Ja, EC komt tot de conclusie dat bij alle opleidingen van CMI het eindniveau is geborgd. Alle competenties worden op eindniveau getoetst. Deze conclusie is gebaseerd op de check eindniveau en de wijze waarop de externe validering bij alle opleidingen een plaats heeft.
HRBS Commerce	Ja, bij het oude curriculum beoordeling niveau: ruim voldoende. Bij het nieuwe curriculum: 'ruim voldoende' tot 'goed'.
EAS	Neen, wel dat bij 7 van 8 opleidingen de afstudeerzittingen vakkundig verliepen. EC uit over WTB zorgen. Aandacht nodig voor communicatie, organisatie en assessmenttechniek.
HRBS Management	Ja, bij CA werden de ingeleverde werkstukken van voldoende niveau geacht. Neen, bij Bedrijfskunde VT geen expliciete uitspraak. Idem voor BIM..Bij HRM was bij een werk twijfel. Bij BDK te weinig info en bij BIM iets te hoge becijfering en onvoldoende onderbouwing.
HRBS Finance	Ja, EC stelt vast dat de Finance-opleidingen de juiste maatregelen nemen om het eindniveau te borgen. EC stelt dit ook vast door zelf een aanzienlijk aantal eindwerken te hebben gescreend. Ook NVAO oordeelt dat kwaliteit van FTA en F&C voldoet.
IGO	Ja, EC komt bij de bacheloropleidingen binnen IGO op grond van het geheel van haar bevindingen tot de conclusie dat het eindniveau en de toetsing ervan momenteel afdoende is geborgd.[28] Ja, bij de AvBR komt de EC op grond van haar bevindingen tot de conclusie dat het eindniveau van de toetsing ervan voldoende geborgd is.
ISO	Neen, geen heldere uitspraak over kwaliteit SW en de beide masters. Wel worden zorgen vermeld over het niveau van sommige LGW's (leerwerkgemeenschappen), waarin het voor studenten moeilijk is om aan de opleidingscompetenties te werken en deze te behalen.[29]
IVG	Ja, EC doet de expliciete uitspraak 'eindniveau wordt in voldoende mate geborgd' per gescreende bacheloropleiding: Fysiotherapie, LGW, Verloskunde, HBO-V en Medische. Hulpverlening.[30] Ja, bij de masteropleidingen; EC heeft 'onvoldoende zicht heeft op het gerealiseerde eindniveau'.
IVL	Ja, niet gespecificeerd naar opleiding, de uitspraak dat uit de resultaten van de screening blijkt dat de onderzoeken en assessments op niveau zijn en de bevindingen van de examencommissie niet erg afwijken van de beoordelingen van de opleiding.
RAC	Ja, niet gespecificeerd naar opleiding, de uitspraak dat de examencommissie over het algemeen positief gestemd is over de geleverde eindwerken. De bekeken eindwerken zijn voldoende op Ad-niveau. Bij MIZ wel de uitspraak dat het gerealiseerde eindniveau is geborgd.
RBS	Ja, het programma van modules op eindniveau (incl. scriptie) en de daadwerkelijke uitvoering daarvan zijn zodanig vormgegeven dat de examencommissie basiszekerheid heeft dat de student die voor alle onderdelen een voldoende heeft behaald, de eindcompetenties heeft verworven en aan de student de graad Bachelor of Business Administration kan worden verleend. Geen uitspraak over de masteropleidingen.[31]

[28] Met deze kanttekening - elders in het jaarverslag gemaakt: 'De examencommissie kan slechts in beperkte mate een inhoudelijk oordeel vellen. Er werd aan de hand van algemene hbo-criteria een globaal oordeel geveld of het werk voldoende was of niet.'

[29] EC vermeld wel dat zij gehinderd is in haar borgende taak omdat zij opgevraagde stukken niet tijdig ontving. Eea was aanleiding te escaleren naar het CvB. Afgesproken is dat directie onmiddellijk ingrijpt als EC opgevraagde stukken niet tijdig ontvangt.

[30] Examencommissie IVG kon door de werkdruk vier opleidingen niet screenen, zal opnieuw ingepland worden.

[31] Examencommissie RBS zou afgelopen verslagjaar extra aandacht geven aan de masteropleidingen, echter vanwege Covid-19 heeft zij deze extra aandacht niet kunnen geven. Zal in 2020-2021 gebeuren.

RMI	Ja, alleen bij Marof gespecificeerd dat proces rond afstuderen is geborgd en eindniveau voldoende. Een extern lid rapporteert dat alle werkstukken een voldoende hebben gekregen. Opleiding is niet gespecificeerd (LEN, CTE, MTE?). Concluderend kan de EC op basis van haar bevindingen stellen dat het proces rond het afstuderen geborgd is en dat het niveau van de afstudeeropdrachten en competentietoetsen op eindniveau voldoende is. Niet gespecificeerd naar opleiding.
WdKA	Ja, bij masters wel: het voldoet aan het landelijk vastgestelde masterniveau; Neen, bij beide bacheloropleidingen alleen procedurele positieve uitspraak.
CTO	Ja, CTO spreekt zich uit over de kwaliteit van de toelatingsexamens.

Tabel 9 Uitspraken examencommissies over het gerealiseerde eindniveau

Samenvattend

De examencommissies spreken zich heel verschillend uit over de kwaliteit van examens. Regelmatig is de uitspraak ook niet zo overtuigend, vooral gerichte op procedurele kwesties en niet gespecificeerd per opleiding.

Aanbeveling 10: Richt bij hoofdstuk 4 (format) een aparte paragraaf in waarin de examencommissie de kwalitatieve uitspraak over het niveau van de gerealiseerde leerresultaten voor elke afzonderlijke opleiding expliciet geeft.

b. Beschrijving van de activiteiten van toets- en examencommissie(s) in het jaarverslag van de examencommissies

Examencommissie	Korte beschrijving verrichte activiteiten TC's bij tentamens en examens	Korte beschrijving verrichte activiteiten EC bij examens
CMI	Rapportage over aantal gescreende toetsen per commissie en de uitgebrachte adviezen.	EC heeft zelf een check eindniveau georganiseerd en daarbij aantal eindwerken van de opleidingen met eigen checklist (met dertien criteria) gecontroleerd. Plus beschrijving van de bevindingen algemeen en per opleiding.
HRBS Commerce	Rapportage over werkwijze TC met toetsplan en toetskalender; plus adviezen EC aan opleidingsmanagement en de opvolging daarvan.	Rapportage over aantal screenings van scripties, bijwonen assessments en afstudeerdossiers, zowel procesmatig áls inhoudelijk beoordeeld per opleiding.
EAS	Rapportage over het verloop van de werkzaamheden van de TC's en de uitgebrachte adviezen in 2018-2019 en 2019-2020 aan directie OM's en masters.	Rapportage over aantal en aard van de activiteiten plus de bevindingen. Specifieke info voor alle opleidingen van de bevindingen is opvraagbaar.
HRBS Management[32]	Rapportage over de inrichting van het werkproces van de toetscommissie denk o.a. opstellen format toetsanalyseformulier, maar ook een check toetsvermelding Hogeschoolgids en cursuswijzers.	EC heeft 21 toetsen op eindniveau van de verschillende opleidingen onderzocht in twee borgingssessies. Per opleiding ook de kanttekeningen vermeld, vooral procedureel van aard. TC heeft ook aantal afstudeerwerken gescreend plus bevindingen.
HRBS Finance	Kwantitatieve opsomming aantal reviews per periode plus de aanbevelingen mbt keuzevakken werkdruk en interactie curriculumcommissie.	Rapportage dat EC, ook externe lid EC, 45 afstudeerwerken en de beoordeling daarvan bekeken hebben, bevindingen met verbetervoorstellen, niet gespecificeerd naar opleiding.

[32] Examencommissie HRBS breed heeft een 30-tal portfolio's van de Career Academy beoordeeld.

IGO	Rapportage over mate van uitvoering van de planning en de uitgebrachte adviezen en opvolging.	Rapportage activiteiten bij bachelor- en masteropleidingen, gespecificeerd naar opleiding plus bevindingen.
ISO	Rapportage welke activiteiten de drie TC's hebben verricht en welke adviezen zijn uitgebracht.	EC heeft aantal afstudeerwerkstukken per profiel SW gescreend plus een beschrijving van vijftal kernzaken (bevindingen).
IVG	Korte impressie van activiteiten van de negen TC's, plus opsomming aantal bevindingen.	Beschrijving van de gevolgde werkwijze door EC, conclusies en aanbevelingen per gescreende opleiding.
IVL	Rapportage over eigen en gewenste werkwijze met behulp van borgings- en analysekalender.	EC heeft twee afstudeeronderzoeken per opleiding gescreend en steekproefsgewijs eindassessments van diverse opleidingen.[33] Plus beschrijft op niveau van (bijna) elke opleiding de bevindingen en adviezen.
RAC	Uitvoerige rapportage welke inhoudelijke adviezen zijn uitgebracht en in hoeverre TC's hun jaarplan hebben kunnen uitvoeren en wat hierbij een rol gespeeld heeft.	Concrete beschrijving van aantallen activiteiten, zoals screening afstudeerhandleidingen, beoordelingsformulieren en eindwerken, en observeren kalibratiebijeenkomsten eindwerken. Plus aanbevelingen gekoppeld aan opleidingen.
RBS	Korte opsomming welke algemene acties zijn uitgevoerd, zoals herziening formulieren om toetsen systematisch te beoordelen, en enkele uitgebrachte adviezen.	Rapportage dat steekproefsgewijs deelgenomen is aan scriptie kalibratiesessies[34], controle is uitgevoerd op aspecten van afstudeerdossiers, uitgebrachte adviezen. Ongespecificeerd en zonder bevindingen.
RMI	Rapportage over verbetering van het werkproces van de toetscommissie.	Rapportage over steekproefsgewijs screenen afstudeerzittingen en eindwerken op eindniveau. Ongespecificeerd.
WdKA	Uitvoerige rapportage per toetscommissie met de gevolgde werkwijze, de screeningscriteria, overzicht getoetste cursussen en de uitgebrachte adviezen.	Rapportage over de concrete activiteiten bij de vier verschillende bachelorsopleidingen en de twee masters, denk aan screenen eindwerken en observeren examens.
CTO	TC Opsomming van de zeven gecheckte toelatingsexamens plus de inhoudelijke adviezen aan de betrokken vakgroepen plus een advies aan de manager.	

Tabel 10 Korte weergave verrichte activiteiten TC's bij tentamens en examens en EC's bij examens

Samenvattend

De aard en inhoud van de rapportage van de examencommissies over de verrichte activiteiten van de toetscommissies wordt vrij verschillend beschreven. Sommige examencommissies rapporteren vooral over werkwijzen toetscommissies zelf en de beoogde verbeteringen in deze werkwijzen, andere commissies geven een gedetailleerde beschrijving van de concreet uitgevoerde reviews per toetscommissie op cursusniveau en de daarbij uitgebrachte adviezen en verbetervoorstellen.

De examencommissie beschrijft haar eigen activiteiten ook divers, soms heel concreet, gekoppeld aan onderscheiden opleidingen inclusief bevindingen en of aanbevelingen, soms heel algemeen en procesmatig.

[33] Screening door examencommissie vond o.a. plaats op basis van door een zusteropleiding ingevulde checklists en aandachtspunten van het afstudeeronderzoek en eindassessments en beoordeling.

[34] Uit de tekst blijkt niet of het sessies betreft waarin beoordeeld afstudeerwerk wordt beoordeeld of dat het gaat om deelname aan sessies van te beoordelen werk.

DEFINITIEF

Aanbeveling 11: Bespreek met elkaar op welke wijze de examencommissies in hun jaarverslag hun oordeel over een opleiding moeten onderbouwen. Ontwikkel een format waarin de mate van detaillering van de onderbouwing helder wordt. Denk aan beschrijvingen welke activiteiten de toets- en examencommissies hebben uitgevoerd en welke de belangrijkste bevindingen, adviezen en verbetervoorstellen waren. Sluit aan bij de paragraaf met expliciete uitspraken (aanbeveling 11).

4.4 Betrokkenheid van externen bij de beoordeling van de beoogde leerresultaten

Aanbeveling 10 uit het Onderzoeksrapport 2018-2019: Vul de ambities voor externe validering in met gerichte acties.
De betrokkenheid van externen, de zogenaamde 'vreemde ogen', bij de beoordeling van de leerresultaten is een levend thema zo blijkt uit de jaarverslagen van de examencommissies. Het krijgt op verschillende manieren bij vrijwel elk instituut een of andere vorm van invulling[35]. Blijkbaar vinden de opleidingen dat de inzet van externen bij het afstudeerproces - op welk moment dan ook - van toegevoegde waarde is. De examencommissies hebben vorig jaar aangegeven ambities te hebben om vanuit hun borgende taak aandacht aan dit thema te willen besteden. Immers validering door externe deskundigen tijdens en na het afstuderen dragen in grote mate bij aan de borging van het niveau van de gerealiseerde leerresultaten. Zij hebben dan ook in hun jaarverslagen over dit onderwerp gerapporteerd.

Het belang van externe validering is groot. Om te kunnen beoordelen of een opleiding inhoudelijk het eindniveau realiseert is inhoudelijke expertise nodig. Daarover beschikt een examencommissie niet altijd in voldoende mate. De examencommissie van IGO verwoordt dit probleem aldus in haar jaarverslag: "De examencommissie kan slechts in beperkte mate een inhoudelijk oordeel vellen. Er werd aan de hand van algemene hbo-criteria een globaal oordeel geveld of het werk voldoende was of niet." Deze beperking kan door de inzet van inhoudelijke experts rondom de beoordeling weggenomen worden. De examencommissie van CMI doet dat ook expliciet: "*De examencommissie komt tot de conclusie dat bij alle opleidingen van CMI het eindniveau geborgd is. Deze conclusie is gebaseerd op de check eindniveau en de wijze waarop de externe validering bij alle opleidingen een plaats heeft.*"
Niet alleen voor het onderwijs zelf is externe validering belangrijk, de inzet van beide vormen van externe validering versterkt ook het zelfvertrouwen over de eigen kwaliteit bij visitaties, in het bijzonder natuurlijk bij de verantwoording van Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten. En tenslotte, maar niet minder belangrijk, deze activiteiten zijn leerzaam voor alle betrokkenen.

Er zijn instituten/opleidingen die externe validering bij de beoordeling zèlf inzetten, andere bij kalibratie- en screeningssessies achteraf, en sommige instituten/opleidingen doen beide. In feite gaat het om twee nogal van elkaar verschillende processen: het maakt ook uit of je externen inzet bij het afstuderen zelf, of achteraf, na het afstuderen bij het reviewen van afstudeerwerk. Het ene proces heeft impact op de beoordeling van de individuele student, het andere zegt iets over het gerealiseerde eindniveau bij de opleidingen. Om die reden wordt in onderstaande tabellen gescheiden over beide processen gerapporteerd.

Vreemde ogen bij beoordeling van het afstuderen zèlf

Examencommissie	Vreemde ogen bij beoordeling van het afstuderen zèlf in 2019-2020
CMI	Uitgebreid schriftelijk oordeel van de opdrachtgever van het proces en product afstuderen. Examinatoren gebruiken dit oordeel voor hun eindoordeel.
HRBS Commerce	CE-vt en ORM-dt oud: externe deskundigen aanwezig bij afsluitend mondeling examen als adviseur.

[35] RBS uitgezonderd.

DEFINITIEF

	CE-vt en ORM nieuw: bij beoordelen van eindniveau altijd 'vreemde ogen' aanwezig als examinator.
EAS	BML, CHM, ELE, ATE, MTG, WTB: externe vertegenwoordigers, niet zijnde examinator. TB: externe examinatoren bij afstuderen. IPO: de bedrijfsbegeleider van student is aanwezig.
HRBS Management	HRM, BIM: een externe examinator (gescreend op behaalde diploma's en actueel cv en benoemd) neemt deel aan afstudeerzitting. BDK: geen externen, wel niet bij het afstudeertraject betrokken docenten.[36]
HRBS Finance	AC: adviserende rol bedrijfsbegeleider bij afstudeerstage. F&C: adviserende rol bedrijfsbegeleider bij afstudeerstage, externe examinatoren (binnen de G5) en externe kwaliteitsmonitor. FRE: adviserende rol afstudeerstage en externe examinatoren bij het afstuderen. FSM: adviserende rol bedrijfsbegeleider afstudeerstage.
IGO	Alle ba-opleidingen: externe deskundigen, door de examencommissies benoemd tot examinator die mee beoordelen bij de afstudeeropdrachten. Zij hebben actuele ervaring op minimaal hbo-niveau. Bij FM gebeurt dat ook bij beoordelingen op eindniveau in het derde jaar. Ma-opleidingen: bij vrijwel alle beoordelingen externe deskundigen uit de actuele beroepspraktijk betrokken als medebeoordelaar.
ISO	SW vt: beoordeling door twee 'interne' beoordelaars; bij ba is een de afstudeerbegeleider. Begeleiders uit de beroepspraktijk adviseren bij Social Work voltijd. Lectoren KC TO als beoordelaar bachelorproef SW en masterthesis Pedagogiek.
IVG	Alle opleidingen: twee getrainde eindassessoren[37] (bijv. een docent/niet begeleider en praktijkassessor) voeren het eindassessment uit. HBO-V: ook inzet praktijkassessoren bij toetsing van het afstudeerniveau. Ergotherapie: een professioneel publiek adviseert na presentatie van afstudeeronderzoek. MANP: een praktijk- en een opleidingsassessor beoordeelt.
IVL	Geen informatie over externe validering bij beoordeling van het afstuderen zèlf. Focus in het jaarverslag ligt geheel bij externe validering bij afstudeerwerk achteraf.
RAC	CMC, MIZ, MGT, ICT en IOT: beoordeling met externe examinator (door EC benoemd) bij. ALM, AEN, MAM, AIB, en ACC: bedrijfsbegeleiders in adviserende rol. ALM en AAC: externe adviseur in adviserende rol. PEP en SFD: praktijkbegeleiders geven schriftelijk feedback.
RBS	Geen medebeoordeling door het werkveld.
RMI	CT: een examinator is externe expert; bedrijfsbegeleider is adviseur. LE: expert en bedrijfsbegeleider hebben adviserende rol. MT: expert en bedrijfsbegeleider adviserende rol. Marof: externe procesbewaker bij toetsen praktijkonderzoek; diverse onderdelen onder toezicht IL&T.[38]
WdKA	Bij alle ba- en ma-afstudeerzittingen: naast minimaal twee interne examinatoren (één geen begeleider), altijd externe deskundigen. Als externe deskundigen beoordelende taak hebben, worden zij door de examencommissie benoemd tot examinator obv aangetoonde relevante werkervaring. BA-opleidingen: bij competentie assessments op eindniveau twee assessoren (examinatoren), niet zijnde begeleiders student.[39]
CTO	nvt

Tabel 11 Externe validering bij het afstuderen zèlf

[36] Examencommissie HRBS noemt dit expliciet onvoldoende. Verder adviseert de examencommissie het management contact met andere hogescholen en het meer betrekken van examinatoren uit het werkveld op te gaan starten, omdat dit een bijdrage levert aan de kwaliteit van de examens.
[37] Deze training is sinds 2018 geaccrediteerd door VenV.
[38] Inspectie Leeromgeving en Transport.
[39] Examencommissie WdKA rapporteert in haar jaarverslag zeer uitgebreid over de precieze inzet van de externe adviseurs/examinatoren en over het verloop van het afstudeerproces per opleiding.

DEFINITIEF

Externe validering bij beoordeling afstudeerwerk achteraf

Examencommissie	Activiteiten externe validering bij beoordeling afstudeerwerk achteraf in 2019-2020
CMI	De opleidingen CMD, CMGT, INF, TI en CO kalibreren de afstudeerwerken met andere opleidingen binnen hetzelfde domein of tijdens landelijke overleggen. De verslaglegging over dit thema voldoet, vervolgacties kunnen scherper beschreven worden, aldus de examencommissie. CMD: examinatoren nemen als toehoorder deel aan afstudeerzittingen van collega-opleidingen.
HRBS Commerce	CE-vt en ORM-dt oud: een- of tweemaal per jaar een interscolaire review met dezelfde opleidingen van andere Nederlandse hogescholen, Alle CE-community's kalibreren afstudeerwerken met hogescholen Utrecht, Amsterdam. Den Haag. Idem diverse acties bij ORM met HAN, Saxion en Hanze.
EAS	Geen informatie
HRBS Management	Zie voetnoot 26.
HRBS Finance	AC: jaarlijks benchmark elkaars scripties met andere hogescholen met NQA-criteria en bespreking afstudeerwerk in de werkveldcommissie F&C jaarlijks benchmark met andere hogescholen, kalibratie eindniveau wordt gesynchroniseerd. FRE: jaarlijks benchmark elkaars scripties met andere hogescholen
IGO	Er is inzet van externe deskundigen en beroepenveldcommissies.[40]
ISO	SW vt/dt, klassieke opleidingen: extern lid examencommissie neemt deel aan screenings van de afstudeerwerkstukken en de masterthesis van beide masteropleidingen.[41]
IVG	Geen informatie.
IVL	Met een aantal hogescholen worden over en weer eindwerken gekalibreerd. Talen: Werkgroep Borging cluster Talen met Fontys Hogeschool. CGI: beoordeling eindwerken met panelleden Hogeschool van Amsterdam. PABO: beoordeling eindwerken met Hogeschool van Amsterdam. M&M, AK en GS en MLI: screening eindwerken met Fontys hogeschool. Exact: Biologie screening eindwerken NLH Stenden, Fontys; Wiskunde een scriptie door Fontys.[42] Beroepenveldcommissies laten leden naar beoordeeld afstudeerwerk kijken om als ijkpunt te dienen voor het niveau van afstudeerwerken.[43] Met een aantal hogescholen worden over en weer eindwerken gekalibreerd.
RAC	OND: kalibratiesessies met hogeschool Windesheim. Ad Logistiek: gaat landelijk eindwerken kalibreren en beoordelen.[44]
RBS	Geen kalibratie eindniveau met zusteropleidingen elders.
RMI	CT, LE en MT: jaarlijkse benchmark andere hogescholen met elkaars afstudeerwerk; door kalibratie wordt het eindniveau landelijk gesynchroniseerd. Afstudeerprogramma en scripties worden besproken en gescreend in werkveldadviescommissie.
WdKA	LEM: dit jaar geen uitwisseling van examens met landelijke zusteropleidingen, alhoewel dat afgelopen jaren wel praktijk was. Examencommissie: extern lid examencommissie werkt in kunstonderwijs in Antwerpen, en voorzitter examencommissie is extern examencommissielid School of Design (HKU) en observeert daar examens op bachelor- en masterniveau.
CTO	nvt

Tabel 12 Externe validering achteraf

[40] Kanttekening examencommissie IGO: misschien niet voldoende afstand bij externe deskundigen en beroepenveldcommissies. Zij acht het wenselijk bij validatie niveau en beoordelingen tot meer structurele samenwerking met andere opleidingen te komen.

[41] Voornemen voor komend studiejaar samenwerking te zoeken met andere hogescholen.

[42] Examencommissie IvL rapporteert in haar jaarverslag uitgebreid over uitkomsten van alle genoemde externe screenings en tot welke aanbevelingen dat heeft geleid.

[43] Examencommissie IvL wil komend jaar verslagen van de beroepenveldcommissies met bevindingen van screening van werken op eindniveau ontvangen.

[44] Examencommissie RAC adviseert opleidingen borgingssessies te houden met andere hogescholen en/of eindwerken door externe deskundigen te laten herbeoordelen.

DEFINITIEF

Het belang van externe validering is dat het beoordelen van de leerresultaten tussen opleidingen, hogescholen of met externe deskundigen een sterke basis biedt voor een geobjectiveerde beoordeling en daarmee het voorkomen van incidenten. Al eerder is er verwezen naar het AMC-rapport 'Onderzoek Externe Validering' van 2016 waarin de conclusie was dat er veel aandacht is voor externe validering. In het onderzoeksverslag van vorig jaar was ook de constatering gemaakt dat alle opleidingen het vanzelfsprekend vinden dat de kwaliteit van de eindwerken extern wordt gevalideerd. Soms was het echter nog moeilijk om daadwerkelijke externe validering te organiseren, waardoor het zeer verschillend werd ingezet. Een positieve ontwikkeling is merkbaar, namelijk dat examencommissies kwaliteitseisen voor het aanwijzen van externe examinatoren hebben geformuleerd en steeds meer lijkt een profielschets voor het extern lid zich te concretiseren.

Samenvattend
De mate waarin externe validering wordt ingezet bij het beoordelen van gerealiseerde leerresultaten, zowel tijdens het afstuderen als daarna, verschilt erg tussen de opleidingen, zo blijkt uit de jaarverslagen.

Aanbeveling 12: Vul de ambities voor externe validering in met gerichte acties om toegevoegde waarde te creëren (ontwikkeling kwaliteitseisen externe examinatoren, screening beoordelingsformulieren etc.). Bijvoorbeeld door good practices uit te wisselen en examencommissies en managers te stimuleren om beide vormen van externe validering, dus de beoordeling van het afstuderen zélf als de beoordeling van afstudeerwerk achteraf, (nog intensiever) te gaan gebruiken in de opleidingen. Daarbij zou de focus moeten liggen op de kwaliteit van de inhoud van het afstuderen; dat vraagt dan natuurlijk inhoudelijke expertise.
Het toepassen van verschillende vormen van externe validering dient plaats te vinden binnen het normale onderwijsproces en dus aangestuurd te worden door het management. Examencommissies kunnen vanuit hun borgende taak hierin een rol vervullen. Centrale sturing via het PVE en de 'R6' kan hier hulp bieden.

DEFINITIEF

5. Vrijstellingen

De verlening van vrijstellingen is van groot belang voor de betrouwbaarheid van de diploma's. De examencommissie moet hierbij dezelfde zorgvuldigheid aan de dag leggen als bij de vaststelling van het eindniveau van de student. Het instellingsbestuur moet ervoor zorgdragen dat de kaders op grond waarvan de examencommissies haar beoordelingen maken, goed zijn neergelegd in de OER. Daarin worden bijvoorbeeld de (meeste) voorwaarden voor toekenning geregeld. Ondanks dat, blijft het een lastige taak. Denk daarbij aan het toekennen van vrijstellingen op basis van een vwo-diploma om toegelaten te worden tot een versnelde route.
De examencommissie moet zich een beeld zien te vormen van de kennis of vaardigheden waarover de verzoeker van een vrijstelling beschikt. De beoordeling of behaalde onderdelen qua inhoud, niveau en studielast overeenkomen met de vakken van de opleiding waarvoor vrijstelling wordt gevraagd, is bij uitstek een inhoudelijke. Voor de inhoudelijke beoordeling zal dan ook vaak de examinator van het betreffende vak ingeschakeld worden voor advies. Een diploma als bewijs, biedt enig houvast, maar met werkervaring wordt het weer moeilijker te bepalen welke onderwerpen de verzoeker beheerst en op welk niveau.

Wanneer een opleiding deelneemt aan het experiment Leeruitkomsten (zie hierna ook hoofdstuk 7), zal een examencommissie moeten (laten) beoordelen wat iemand kan en vervolgens bepalen welke onderdelen van de opleiding de betrokkenen niet hoeft te behalen om toch, als de overige onderdelen van de opleiding behaald zijn, uiteindelijk het diploma te krijgen.

5.1 Aantal vrijstellingen

Verleende vrijstellingen	'19-'20	'18-'19	'17-'18	'16-'17	'15-'16
CMI	55	80	224	391	735
HRBS-Commerce	43	21	40	43	74
EAS	6	6	26	69	194
HRBS-Finance	19	56	109	x	x
HRBS-Management	37	38	38	89	136
IGO	214	367	551	474	983
ISO	3	1	16	19	48
IVG	112	107	130	x	x
IVL	514	420	407	560	x
RAC	65	96	x	x	x
RBS	10	16	130	117	76
RMI	27	1	23	12	16
WdKA	6	173	134	96	98
CTO	80	x	x	x	x
Totaal	**1.111** **1.191 (+CTO)**	**1.406**	**1.837**	**2.130**	**2.888**

Tabel 13 Aantal verleende vrijstellingen in de genoemde verslagjaren.

DEFINITIEF

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het aantal verleende vrijstellingen bij de meeste instituten (CMI, HRBS-Commerce, EAS, HRBS-Finance, HRBS-Management, IGO, ISO, IVG en RAC) gedurende de verslagjaren zijn verminderd. De oorzaak hiervoor is veelal het feit dat opleidingen bij de ontwikkeling van een nieuw curriculum steeds vaker gebruik maken van grotere cursussen/onderwijseenheden (soms tot 30EC). Er is dan zelden sprake van het op niveau beheersen van *alle* gestelde leerdoelen. Naast de grotere cursussen/onderwijseenheden speelt ook een 'ontmoedigingsbeleid' een rol. Men heeft de studenten graag in de klas voor de binding met de opleiding.

Tenslotte is bij het instituut WdKA de reden voor afname, dat de instaptoetsen Nederlands en Engels niet meer verplicht zijn gesteld, waardoor vrijstellingen voor deze toetsen (op basis van een buitenlands diploma en/of TOEFL- of IELTS-certificaten) niet meer worden aangevraagd.
Bij het instituut RAC is sprake van verzelfstandiging van de ad-opleidingen, waardoor de curricula steeds meer hun eigen identiteit krijgen. Het is daarom niet meer vanzelfsprekend dat een overstap van de bachelor naar de aanverwante ad-opleiding gepaard gaat met veel vrijstellingen. (Let op: het gaat hier dus niet over het doorstromen van ad-opleiding naar Ba-opleiding)!
Bij de instituten IGO, IVL en IVG wordt het relatief grote aantal vrijstellingen vooral veroorzaakt door de versnelde routes waar studenten (zij-)instromen die een verwante mbo-opleiding (vaak aangevuld met werkervaring) hebben gevolgd. Soms, maar dan zijn er beduidend minder vrijstellingen, komt het door een versnelde route voor studenten met een vwo-diploma (HRBS en IGO). Bij het instituut RMI stromen met name studenten in die de overstap maken van de universiteit naar het hbo.

Conclusie:
Er wordt HR-breed bij curriculumvernieuwing gebruik gemaakt van grotere cursussen/ onderwijseenheden.

5.2 Trends en/of aandachtspunten

De gronden voor vrijstelling worden vastgesteld door het CvB, deze staan in huidig artikel 9.8 (vastgesteld door CvB). Vervolgens toetsen de examencommissies de vrijstellingsverzoeken aan deze gronden en overige regelingen inzake vrijstellingen kunnen door de examencommissies afgestemd worden. Gelet op artikel 9.8 lid 9 Hogeschoolgids wordt een vrijstelling slechts verleend voor een volledige cursus. Een gedeeltelijke vrijstelling is niet mogelijk. Het totaal aantal verleende vrijstellingen neemt daardoor af. Dat is goed voor de betrouwbaarheid van de diploma's. De vraag is dan ook of deelvrijstellingen wenselijk is.
De WHW zegt dat de examencommissie vrijstelling kan verlenen voor 1 of meer *tentamens*. De examencommissie moet zich een beeld zien te vormen van de kennis of vaardigheden waarover degene die verzoekt om de vrijstelling beschikt. Die kennis of vaardigheden moeten zodanig overeenkomen met een onderwijseenheid uit de OER, dat de verzoeker het tentamen dat aan die onderwijseenheid is verbonden, niet meer hoeft af te leggen. Ingeval de kennis of vaardigheden van de verzoeker slechts gedeeltelijk overeen komen met de onderwijseenheid waarvoor vrijstelling wordt gevraagd, kan er geen vrijstelling verleend worden.
Een toenemende trend is een curriculum waarbij cursussen geïntegreerd worden aangeboden. Hierbij worden verschillende componenten geïntegreerd in een cursus. De behoefte aan deelvrijstelling vanwege het al (gedeeltelijk) beschikken over specifieke kennis en vaardigheden van de betreffende geïntegreerde cursus lijkt toe te nemen. In verband met deze trend, wordt echter de vraag naar een mogelijke invoering van **deel**vrijstellingen steeds luider. Kan er vrijstelling worden gegeven voor een cursus waarvan gedeeltelijk aantoonbaar is dat de kennis al is verworven? Wellicht is de tijd rijp om hierover met elkaar in gesprek te gaan?

DEFINITIEF

Aanbeveling 13: onderzoek als PVE de noodzaak van deelvrijstellingen o.b.v. de onderwijsvernieuwingen en ga hierover in gesprek met het instellingsbestuur.

DEFINITIEF

6. Gevolgde deskundigheidsbevordering/scholing

6.1 Aard en omvang van de activiteiten (collectief en individueel)

De wet noemt twee belangrijke vereisten die een examencommissie moet hebben, namelijk deskundigheid en onafhankelijkheid. Deze twee kernkwaliteiten, in samenhang met transparant goed functioneren en verantwoording afleggen, zijn belangrijk om vertrouwen te creëren in de examencommissies. De examencommissies zijn immers de bewakers van het getuigschrift. Het instellingsbestuur draagt zorg voor hun voldoende onafhankelijk en deskundig functioneren.

Landelijk is gebleken dat de deskundigheid van examencommissies sinds 2009 is toegenomen.[45] Deze positieve toename is ook merkbaar bij de examencommissies Hogeschool Rotterdam. Ondanks dat meerdere examencommissies hebben aangegeven dat wegens corona de professionaliseringsactiviteiten onder druk kwamen te staan, hebben de corona omstandigheden er tegelijkertijd voor gezorgd dat de vele alternatieve onlinetrainingen het mogelijk maakten dat professionaliseringsactiviteiten door meer gegadigden gevolgd konden worden. Met name algemene trainingen inzake taakuitvoering van examencommissies worden beschreven. Tevens zijn verschillende webinars inzake corona's impact op tentaminering (bijv. van WOLT en Vereniging Hogescholen) door meerdere examencommissies gevolgd. Ook is te lezen dat er op zeer gecoördineerde wijze toelichting is geboden aan zowel de opleidingen (de zorgers) alsook de examencommissies (de borgers) inzake impact van de coronacrisis. Centrale sturing, o.a. vanuit het PVE, heeft geholpen door standaardformulieren en formats aan te bieden aan de examencommissies om zo goed mogelijk de kwaliteit te borgen van deze omvangrijke veranderingen. Blijvende evaluatie van de gewijzigde toetsvormen (met name digitale toetsing online op afstand) blijft van belang (zie *aanbeveling 15*).

Opvallend om te lezen is dat de verscherpte CBE procedure bij vele examencommissies heeft geleid tot een stijgend aantal beroepszaken en het gevoel van verzwaring van de examencommissierol (regelmatig geen formeel partij in een CBE-examinator beroep). Daardoor is er een toenemende behoefte ontstaan aan scholing inzake de juridische kaders en positie van een examencommissie in een dergelijk proces.

Gezien de verscheidenheid in deskundigheid hebben zowel de examencommissies zelf als ook het instellingsbestuur veel geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering en herdefiniëring van de rol en positie van de examencommissie. Het effect van bevordering van kennisdeling, via bijvoorbeeld het PVE of het gezamenlijk organiseren van een scholingsactiviteit, is dat er steeds meer consensus bij examencommissies ontstaat over vakinhoudelijke deskundigheid, toetsdeskundigheid, kennis van regelgeving, positionering en verhoudingen met andere commissies (bijv. toets- en opleidingscommissies).
Uit de jaarverslagen blijkt dat leden van examencommissies steeds meer behoefte hebben aan verdiepende deskundigheidsbevordering, bijvoorbeeld door middel van thematische trainingen. De examencommissie heeft immers de bevoegdheid om richtlijnen ((ex artikel 7.12b lid 1 sub b Whw) te formuleren en het verdient aanbeveling om die te blijven afstemmen met andere examencommissies om ervoor te zorgen dat er eenduidig wordt opgetreden. Centrale sturing vanuit het PVE kan kruisbestuiving en harmonisering bevorderen.

[45] Conclusie uit 'Verdere versterking' (het onderzoeksrapport dat de inspectie publiceerde in 2015).

DEFINITIEF

6.2 Deskundigheid inzake beoordelen toetskwaliteit (SKE/BKE-certificaten)

De relevantie en behoefte van bekwame examinatoren wordt erkend en meermalen wordt de oproep gedaan om het behalen van de BKE's door docenten vanuit management te bevorderen. Echter, de kritische noot is (nog steeds) te lezen bij het proces van het behalen van met name de SKE's (zie onderzoeksrapport 18-19). Weliswaar is een stijgende lijn te bemerken echter de werklast lijkt niet in verhouding te zijn en de inhoud heeft - voor met name de kunstopleidingen - geen goede aansluiting met het onderwijs. Dit tast mogelijk de deskundigheid van de betreffende examinatoren aan.

In zijn algemeenheid is de behoefte aan professionalisering, zowel voor leden van de examencommissies als voor leden van de toetscommissies, aanwezig. Met betrekking tot de deskundigheid over toetsen en toetsbeleid, beantwoorden de examencommissies steeds meer inhoudelijk of deze deskundigheid er is of dat eraan gewerkt wordt. Daarnaast leidt de opkomst van online-toetsen tot nieuwe vraagstukken die om een andere deskundigheid vragen (examencommissie IGO) en wordt er ook steeds meer aandacht gevraagd voor deskundigheidsbevordering in het belang van vernieuwende vormen van beoordelen (bijv. in de vorm van assessment, zie jaarverslag EAS).

In de jaarverslagen wordt verschillend vermeld of ieder afzonderlijk lid van de examencommissie al dan niet beschikt over een BKE- en/of SKE-certificaat of dat in zijn totaliteit de examencommissie beschikt over BKE- en/of SKE-certificaten.

6.3 Trends of aandachtspunten

De eerder reeds genoemde problemen rond de BKE- en SKE-certificeringen blijven een aandachtspunt. Met name gaat het dan om capaciteit, instapmomenten, werklast, tijdsbelasting en aansluiting. Daarnaast is in meerdere verslagen te lezen dat er behoefte is aan meer specifieke thematische trainingen, alsook jurisprudentie bespreking. Dit toont dat de examencommissies groeien in hun ontwikkeling en zich op hoger niveau willen scholen. Bovendien achten meer examencommissies het steeds meer van belang om ook goede voorlichting te kunnen geven aan studenten, docenten en anderen inzake procedures. Centrale sturing en zorgvuldige afstemming is hierbij van belang. De positieve constatering is in ieder geval dat leden van examencommissies hun kennis graag verder willen verdiepen. Dit onderstreept te meer de noodzaak van verdere deskundigheidsbevordering.

Samenvattend:
De groei in deskundige ontwikkeling van examencommissies is merkbaar. Steeds meer thematische onderwerpen worden onder de loep genomen en de centrale sturing vanuit het PVE heeft geleid tot harmoniserend optreden en waardevolle kruisbestuiving. Tevens groeit ook de behoefte aan meer verdiepende scholingsactiviteiten en kennisdeling, zowel op het gebied van de uitvoering van de wettelijke taken van examencommissies alsook vernieuwende vormen van onderwijs en beoordelen.

Aanbeveling 14: Blijvende evaluatie van de gewijzigde vormen (met name digitale toetsing online op afstand) blijft van belang (zie hiervoor ook aanbeveling 15). In samenhang met de groeiende behoefte aan deskundigheidsbevordering in het belang van vernieuwende vormen van onderwijs en beoordelen is het aan te bevelen om op dit punt scholing aan te bieden, bijvoorbeeld door middel van thematische trainingen. Centrale sturing en zorgvuldige afstemming vanuit PVE kan deze kruisbestuiving en harmonisering bevorderen en zo ook steeds meer consensus bij examencommissies doen ontstaan

DEFINITIEF

over vakinhoudelijke deskundigheid, toetsdeskundigheid, kennis van regelgeving, jurisprudentie, positionering en verhoudingen met andere commissies (bijv. toets- en opleidingscommissies).

DEFINITIEF

7. Betrokkenheid bij nieuwe onderwijsactiviteiten (coronacrisis)

De examencommissies zien allemaal het belang om betrokken te zijn bij nieuwe onderwijsactiviteiten. De reden daarvoor is dat het borgingsvraagstuk vanaf het begin een rol moet spelen bij de ontwikkeling van nieuw onderwijs en de daarbij behorende toetsing.

7.1 Verantwoording vanwege coronacrisis

Halverwege dit verslagjaar zijn de onderwijsactiviteiten in een zeer kort tijdsbestek ingrijpend veranderd vanwege de pandemie. In alle jaarverslagen is (door de meeste examencommissies in dit hoofdstuk van het format) een specifieke verantwoording gegeven vanwege de benodigde maatregelen rond Covid-19.

Het contactonderwijs viel vanaf 23 maart 2020 vanwege de coronacrisis volledig uit. Als gevolg daarvan konden geplande schriftelijke toetsen op locatie geen doorgang vinden en moesten deze verschoven of qua toetsvorm aangepast worden.
De basis van het toetsbeleid ligt in de OER. Daar moet o.a. worden bepaald of tentamens mondeling, schriftelijk of op andere wijze worden afgelegd. De examencommissie kan in bijzonder gevallen anders bepalen volgens art. 7.13 lid onder I WHW.
Het PVE heeft de coronacrisis en de maatregelen die in dat kader genomen zijn, in overleg met het instellingsbestuur, aangemerkt als “bijzondere gevallen” in de zin van voornoemd wetsartikel. De examencommissies werd verzocht om ad hoc afwijkingen van de OER op het gebied van de toetsing toe te staan. Dit betekent dat de toets(vorm)wijziging, vóór afneming, voorgelegd wordt aan de examencommissies ter accordering. Het akkoord berust op screening, waarbij veelvuldig gebruik gemaakt werd van de expertise van de toetscommissies, v.w.b. de handhaving van het vereiste niveau, fraudebestendigheid en privacygevoeligheid.

Examencommissie	Korte impressie van de impact van Covid-19 op de activiteiten van de examen- en toetscommissies.
CMI	Alle TC’s hebben hun rol aanvaard en daarin de opleiding en cursushouders geholpen bij het bedanken van de aanpak rond uitstel of aanpassing van toetsing.
HRBS Commerce	De EC heeft alle gewijzigde toetsvormen geaccordeerd o.b.v. aanvraagformulieren, na overleg met diverse betrokkenen zoals de toetscommissie. De besluiten zijn op schrift naar het opleidings-management gestuurd.[46] Na toetsafname bespraken EC-leden de toetsanalyses met cursushouder.
EAS	EC heeft handleiding opgesteld met eisen voor thuistoetsen. Opleidingen hebben nieuwe toetsplannen opgesteld. Steeds twee EC-leden hebben plannen beoordeeld en becommentarieerd. Na meerdere aanpassingen is EC akkoord gegaan met de gewijzigde toetsplannen.
HRBS Management	EC heeft eisen gesteld aan iedere toets die anders moest worden afgenomen. TC werd soms om advies gevraagd. Cursushouder vulde aanvraagformulier in, die werd goedgekeurd door onderwijsmanager en vervolgens in voltallige examenkamer besproken, ook met beslisboom WOLT.[47]
HRBS Finance	Alternatieve toetsvormen zijn aangevraagd bij de EC en goedgekeurd; er is vooral op gelet of de toetsen zijn afgenomen volgens de afspraken met de EC.
IGO	In nauw overleg met EC werd voor online-afstudeersessies een protocol opgesteld voor borging van een correct verloop van de online sessies. Voor toetsen dienden onderwijsmanagers na hun eigen

[46] Daarbij werden in acht genomen de voorwaarden uit de WOLT-Notitie “Toetsen bij Hogeschool Rotterdam online’, 28 maart 2020.
[47] Zie voetnoot 1.

	instemming, aanvragen voor andere toetsafnames in bij EC. Subcommissies EC, niet betrokken bij de opleiding, beoordeelden de aanvragen.
ISO	TC heeft veel taken verricht aan de 'zorgende' kant, zeker in coronatijd vanwege de vele vragen en adviesverzoeken.
IVG	Opleidingsmanagement legde aanpassing van de toetsing voor aan EC. Deze voorstellen zijn ook ism TC's in subgroepen van de EC besproken en van advies voorzien. Het akkoord/niet akkoord van de EC werd gecommuniceerd met het opleidingsmanagement.[48]
IVL	Cursushouder maakte toetsaanpassing, onderwijsmanager stemde in, TC beoordeelde en gaf advies EC. EC volgde in principe dit advies. TC's hebben dit jaar ook een analyse gedaan van verschillende toetsen die tijdens Covid-19 door studenten thuis zijn gemaakt.
RAC	De EC heeft aanvragen alternatieve toetsing beoordeeld ogv diverse criteria. EC heeft veel geschakeld met onderwijsmanagers en cursushouders. De TC's hebben de opleidingen geholpen om van offline naar online toetsen te komen en het maken van alternatieve toetsen.
RBS	EC heeft iom management en TC format gemaakt om wijziging in toetsvorm te kunnen beoordelen. EC beoordeelde aanvragen conform voorwaarden uit WOLT-notitie (zie voetnoot 1). TC heeft aandacht besteed aan toetsen die vanwege de coronamaatregelen waren omgezet in een alternatieve toetsvorm.
RMI	Onderwijsmanager vraagt via aanvraagformulier aan EC of alternatieve vorm van toetsing aangeboden mag worden.EC heeft protocol opgesteld voor docenten en studenten hoe te handelen.
WdKA	EC heeft alle wijzigingen vanwege online toetsing beoordeeld, ihb bij online afstudeerprocedures en alternatieve opdrachten voor stage en exchange. Alle professionele betrokkenen, maar ook de examenkandidaten hebben met veel inzet, steunend op hun ervaring en creativiteit examenprojecten verantwoord weten aan te passen.
CTO	CTO heeft verantwoordingsdocument opgesteld met beschrijving van de wijzigingen waar zij haar goedkeuring aan heeft verleend. Cruciale examens vonden verplicht op locatie plaats. TC en CTO hebben samen de negen alternatieve online toetsversies gecontroleerd en goedgekeurd.[49]

Tabel 14 Korte impressie van de impact van Covid-19 op de activiteiten van de examen- en toetscommissies.

In de laatste versie van de Handreiking Examencommissies 2021 (VH) wordt duidelijk gemaakt dat de wetgever met "bijzondere gevallen" in de eerste plaats "*individuele* bijzondere gevallen" heeft bedoeld. Dat volgt uit de systematiek van de wet, waarbij het instellingsbestuur de OER vaststelt (inclusief de wijze van examinering) voor alle studenten. De examencommissie mag dan wel in een individueel geval een maatwerk oplossing treffen door bijvoorbeeld een alternatieve toetsvorm toe te staan voor een student met een beperking. Zodra er sprake is van een wijziging van de toetsvorm, die geldt voor alle studenten, hoort die aanpassing in de OER te worden opgenomen door middel van een *addendum* met betrokkenheid van de medezeggenschap en vaststelling door het instellingsbestuur.

Samenvattend:
In elk jaarverslag 2019-2020 wordt gesproken over Covid-19 en over de grote gevolgen van de pandemie op het onderwijs en de toetsing. Met name toetscommissies hebben in deze uitzonderlijke situatie niet alleen de kwaliteit achteraf geborgd, maar ook vooral vóóraf door opleidingen te adviseren bij het maken van alternatieve toetsen. Dit is af en toe ten koste gegaan

[48] De examencommissie heeft onderzoek gedaan naar resultaten online toetsing in kwartaal 3 2019-2020 t.o.v. de resultaten kwartaal 3 2018-2019. Hoofdconclusie is dat cohort 2019-2020 geen afwijkende toetsresultaten heeft bij online toetsing ten opzichte van conventioneel toetsen. Wel is de prevalentie van studenten die bij online toetsing opvallend hoger scoren 9,3%.

[49] De CTO werd goed betrokken bij de besluitvorming rond de alternatieve toetsing. Docenten hadden minder bezwaar tegen online toetsing dan de CTO, wat wel eens wat weerstand opriep.

DEFINITIEF

van de borgende taak van de toetscommissies.[50] Vele tientallen aanvragen voor alternatieve toetsing moesten in korte tijd door de examencommissies worden beoordeeld – vaak in samenwerking met de toetscommissies. In het algemeen werd steeds min of meer dezelfde route gevolgd. Altijd werden alternatieve toetsen voorgelegd aan de examencommissies die deze na bestudering goedkeurden, regelmatig pas nà aanpassingen.
Een aanpassing in de OER d.m.v. een *addendum* maakt deze goedkeuring, achteraf gezien, onnodig.

Aanbeveling 15: Onderzoek wat de kwaliteit was van de alternatieve online toetsen, analyseer de uitkomsten en kom tot inzichten die de kwaliteit van het online toetsen in de toekomst kunnen verhogen.

7.2 Experimenten Flexibilisering en Leeruitkomsten

Nieuwe onderwijsactiviteiten betreffen bij - een ruime interpretatie - naast wijzigingen (binnen de kaders van de WHW) van reguliere curricula ook "officiële" experimenten (op basis van een bestuursbesluit). Dit was in dit verslagjaar aan de orde bij de volgende instituten:

	Nieuwe onderwijsactiviteiten
CMI	nieuw curriculum: opleiding Communicatie; deelname experiment online proctoring
HRBS-finance	afstuderen o.b.v. learning outcomes: opleidingen Finance & Control en Accountancy,
IVL	voorbereiding nieuwe opleiding voor het behalen van twee bevoegdheden: opleiding Lero
RAC	nieuwe competentieset: opleiding AD-Ondernemen
RBS	nieuw curriculum: opleiding International Business
WdKA	nieuw curriculum: opleiding De Beeldende Kunst en Vormgeving

Tabel 15 Korte impressie van nieuwe onderwijsactiviteiten bij genoemde instituten.

Daarnaast nemen (samen met enkele honderden deeltijdse en duale opleidingen van ruim twintig hogescholen) HRBS-Career Academy, IVG en ISO (*bij dit laatstgenoemde instituut is het experiment tijdens dit verslagjaar gestaakt) binnen de "Pilot Flexibilisering" deel aan het 'experiment leeruitkomsten'. Binnen dit experiment hebben opleidingen meer ruimte om het onderwijs flexibeler in te richten, aansluitend bij de behoeften van studenten.

Pilots flexibilisering[51]
Bij de pilots flexibilisering mogen hogescholen hun vaste onderwijsprogramma's loslaten. In plaats daarvan stelt de opleiding eenheden van leeruitkomsten vast. Daarin wordt vastgelegd wat studenten moeten kennen en kunnen, maar niet hoe het bijbehorende programma er uit moet zien. Vervolgens sluit de school een onderwijsovereenkomst met de student. Hierin worden afspraken vastgelegd over hoe de student die leeruitkomsten gaat bereiken. De opleidingstrajecten kunnen dus variëren en op maat van de student worden ingericht. De pilots bestaan uit 3 experimenten. Aan onderstaand experiment wordt deelgenomen door de instituten HRBS (Career Academy, IVG en ISO.

[50] Examencommissie ISO problematiseert deze situatie nadrukkelijk in haar jaarverslag: "Zoals vermeld ging het daarbij vanwege de coronamaatregelen (te) vaak om de 'zorgende' activiteiten; de borgende activiteiten zijn hierbij door de omstandigheden achtergebleven."
[51] *(Bron: https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/hoger-onderwijs/experimenten-om-deeltijdonderwijs-flexibeler-te-maken/pilots-flexibilisering)*

DEFINITIEF

Experiment leeruitkomsten
In dit experiment werkt een school niet met een vast onderwijsprogramma, maar met 'leeruitkomsten'. In die leeruitkomsten is uitgewerkt wat studenten moeten kennen en kunnen. De school spreekt periodiek (bijv. elk half jaar) met de student af wat hij gaat doen om zijn leeruitkomsten te bereiken. Bijvoorbeeld:

- aan welk onderwijsaanbod gaat hij deelnemen?
- wat leert hij via online onderwijs of op zijn werkplek?
- de manier van begeleiding.

Deze afspraken worden vastgelegd in een onderwijsovereenkomst. Dit heeft als voordeel dat de student meer inspraak heeft op wat hij wil leren. En hoe, waar en wanneer hij dat wil doen. Bij een vast onderwijsprogramma is dat niet zo. Dit experiment loopt van 1 juli 2016 tot en met 30 juni 2022.

Voordelen pilot flexibilisering
De pilots bieden voordelen voor studenten en werkgevers:

- **Studenten**
  De student krijgt meer zeggenschap en regie over de invulling van zijn opleiding.
- **Volwassen studenten, die al werkervaring hebben**
  Deze opleidingen werken met validering. Heeft de student al relevante kennis of werkervaring? Dan kan hij voor studiepunten krijgen voor de leeruitkomsten die hij al beheerst. Hierdoor wordt de opleiding efficiënter en vaak ook korter.
- **Werkgevers**
  De opleiding kan beter aansluiten op de wensen van werkgevers. Denk aan de inhoud van de opleiding. Of de tijd die de student beschikbaar heeft voor de studie. Dit betekent minder kosten.

7.3 Effecten van de betrokkenheid voor de examencommissie

Bij flexibilisering van opleidingen gaat het om de mogelijkheden te variëren in vorm, tijd, tempo en plaats en om de ruimte voor de student voor het maken van eigen keuzes. Structuur, samenhang in de opleiding en diplomagerichtheid van de opleiding worden niet losgelaten. Er is meer ruimte voor regie door de student op zijn eigen leerroute. De flexibele inrichting van een opleiding verandert niets aan de inhoudelijke kennis en vaardigheden die een student opdoet tijdens de opleiding.

De rol van de examencommissie is daarin niet afwijkend van hetgeen in de WHW is geregeld, maar de andere vorm en inrichting van het onderwijs (variëteit aan flexibele opleidingstrajecten) en de andere vormgeving van de toetsing en beoordeling maken dat de uitvoering van taken wel anders (met name zwaarder) wordt. Het ministerie van OCW heeft daarover gesteld: '*De examencommissie ziet toe op de kwaliteit van toetsing in de leerwegonafhankelijke toetsing en (indien van toepassing) de kwaliteit van (leerweggebonden) toetsing in de specifieke flexibele opleidingstrajecten. De examencommissie moet zicht hebben op wat voor toetsen worden gehanteerd, welke keuzes worden gemaakt. De examencommissie geeft goedkeuring aan toetsplannen en richtlijnen voor de uitwerking en uitvoering daarvan. De examinatoren blijven degenen die de beoordelingscriteria opstellen e.d. De examencommissie moet (steekproefsgewijs) beoordelen of de uitvoering van de toetsing aan de maat is.'*

Concreet betekent dit dat het vrijstellingenbeleid van de examencommissie aan gewicht wint; studenten zullen hun elders verworven competenties willen laten valideren, en de examencommissie

DEFINITIEF

zal hier beleid op moeten voeren. Kortom, de examencommissie moet regelen dat de student van een opleiding die deelneemt aan het experiment leeruitkomsten een verzoek kan doen:

1. tot validering van leeruitkomsten
2. tot vaststelling van een alternatieve leerwegonafhankelijke toetsvorm.

Verschil leeruitkomsten, leerdoelen, leerresultaten (en competenties?):
Verhouding met leerdoelen: Leerdoelen hebben betrekking op specifieke kennis of vaardigheden die een student op een voorgeschreven manier en binnen een kort tijdsbestek zich eigen kan maken, bijvoorbeeld binnen een lesactiviteit, les of cursus. Bij leerdoelen gaat het dus om het doorlopen van een proces: wat er precies van de student wordt verwacht en/of wat de docent wil bereiken binnen die lesactiviteit, les of cursus.
In verhouding met leeruitkomsten of competenties zijn leerdoelen hier een operationalisatie van. Zo zou een docent bij het ontwikkelen van ondersteunend contactonderwijs een leerroute voor studenten kunnen uitstippelen aan de hand van opeenvolgende leerdoelen, en zouden ook studenten leerdoelen voor zichzelf kunnen formuleren ter ondersteuning van hun proces richting het behalen van een leeruitkomst (waarbij de leerdoelen voor elke student verschillen, aangezien elke student andere kennis en ervaringen heeft).

7.4 Trends en/of aandachtspunten

Het borgen van leeruitkomsten zorgt voor taakverzwaring en accentverschuiving, zoals het vragen van een toetsmatrijs voor leeruitkomsten of het aanwijzen van examinatoren die bekend zijn met leerwegonafhankelijk toetsen.[52]

Aanbeveling 16: Maak een activiteitenplan voor het Platformvoorzitters Examencommissies, waarin specifieke scholings- en themabijeenkomsten zijn opgenomen met betrekking tot (de borging van) nieuwe onderwijsactiviteiten, zoals flexibilisering en leeruitkomsten.

DEFINITIEF

[52] P. 22 boekje Huisman + artikel van Hylke!

8 Verstrekte Getuigschriften/ Borging van de kwaliteit van de examens

Hiervoor is al het verschil omschreven tussen de wettelijke taak[53] van het borgen van kwaliteit van tentamens en examens, maar daarnaast is er nóg een belangrijke reden om het verschil tussen borgen van de kwaliteit van *tentamens* en *examens* helder te hebben.
Een cursus wordt afgesloten met een tentamen en vervolgens wordt (een afgerond gedeelte van) een opleiding afgesloten met een examen. Als de student alle tentamens met goed gevolg heeft afgelegd, is het examen behaald. Aan elke opleiding is een examen verbonden. Als de student het examen heeft behaald, krijgt deze een getuigschrift (diploma).
Het getuigschrift (diploma) is *het* bewijsstuk dat een examen met goed gevolg is afgelegd. Dit geldt zowel voor het propedeutisch examen van een bacheloropleiding als het afsluitend examen van de hele bachelor- (of associate degree-) opleiding. Een opleiding is een samenhangend geheel van onderwijseenheden, gericht op de verwezenlijking van welomschreven doelstellingen op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden waarover degene die de opleidingen voltooit, dient te beschikken, als bedoeld in artikel 7.3 WHW.

De examencommissies volgen de vastgestelde kaders en procedurele eisen inzake diplomering die door het instellingsbestuur vastgesteld worden. Echter, er lijken steeds vaker vragen gesteld te worden over deze procedurele eisen: wie eindverantwoordelijke is van een kloppend getuigschrift, wie de juiste informatie voor het getuigschrift (en supplement) dient aan te leveren, wie dit dient te controleren en ingeval van inconsistenties: wie dit dient te repareren. In zijn algemeenheid speelt de vraag wie eigenaarschap heeft over het proces van diplomeren. In hoeverre structureel de getuigschriften gecontroleerd worden (of de gegevens kloppen en ook juiste informatie wordt aangeleverd is een zorgtaak) is niet terug te lezen in de jaarverslagen. Het getuigschrift is immers *het* bewijsstuk dat een examen met goed gevolg is afgelegd.

De hamvraag is hoe de zorg- en borgtaken rondom getuigschriften en de procedurele eisen die hierbij horen, geregeld dienen te worden. De examencommissies dienen te borgen dat de getuigschriften valide zijn, door bijv. steekproefsgewijs te controleren of de gegevens kloppen van het getuigschrift cf. art. 7.11 WHW. Niet bekend is of binnen de instituten helder is wat het doel is van het diploma-supplement, wat erin moet staan en welke eisen daarvoor gelden. Hoe weet je als examencommissielid of een student voldoet aan die eisen? Welke afspraken zijn er binnen de instelling over het overnemen van de behaalde cijfers bij andere instellingen (nationaal of internationaal) op het diploma-supplement. Kortom allerlei vragen om meer inzicht in de procedurele eisen te krijgen om als examencommissielid de borgingstaak van het *examen* nog beter te kunnen uitvoeren.

Samenvattend
In zijn algemeenheid speelt de vraag wie eigenaarschap heeft inzake het proces van diplomeren. In hoeverre structureel de getuigschriften gecontroleerd worden, of de gegevens kloppen en ook juiste informatie wordt aangeleverd (zorgtaak) is niet terug te lezen in de jaarverslagen. De vraag is hoe de zorg- en borgtaken rondom getuigschriften en de procedurele eisen die hierbij horen geregeld dienen te worden.

Aanbeveling 17: De examencommissies dienen te borgen dat de getuigschriften valide zijn, door bijv. steekproefsgewijs te controleren of de gegevens van het getuigschrift kloppen (cf. art. 7.11 WHW). Het is aan te bevelen om hierin meer inzicht te bieden vanuit centrale om de borgingstaak van het examen als examencommissielid nog beter te kunnen uitvoeren. Tevens is het aan te bevelen om het

[53] artikel 7.12b lid 1 onder a. WHW

DEFINITIEF

format jaarverslagen aan te passen, specifiek de paragraaf 'Getuigschriften'. Een suggestie is om hier 'Proces Diplomeren' van te maken en eventueel aan te vullen met 'Examens'. Dit biedt een passende plek om te beschrijven hoe de examencommissie overtuigd is dat het 'geheel der dingen', bijv. toetsplannen, toetsprogramma's en toetsbeleid, een logisch en samenhangend programma vormt met relevante (opleidings-)criteria.
Kortom, vertegenwoordigt het getuigschrift het bewijs van de kennis, inzicht en vaardigheden dat de opleiding van de student vraagt?

DEFINITIEF

9 Analyse kwantitatieve gegevens

Door elke examencommissie (behoudens IGO en RBS) is een cijfermatig overzicht aangeleverd over een aantal vastgestelde onderwerpen. De opgevraagde kwantitatieve gegevens per examencommissie zijn opgenomen in hoofdstuk 18.2 van het format 2019-2020 en geven inzicht in:

- Faciliteiten (aantal fte per week voor leden, voorzitter en secretaris)
- Aantal (plenaire) vergaderingen in het studiejaar 2019-2020
- Aantal afgegeven getuigschriften per soort in het studiejaar 2019-2020
- Verleende (individuele) vrijstellingen
- Bewezen fraudegevallen en andere onregelmatigheden
- Toetsgerelateerde klachten
- Hoorzittingen van de examencommissie
- CBE-zaken (College van Beroep voor de Examens)

Op het niveau van de hogeschool als geheel vallen de volgende hoofdzaken op.
Het bezettingsoverzicht van de 14 examencommissies over het studiejaar 2019-2020 laat (wederom) een stijging zien t.o.v. het vorig studiejaar.
De toegekende tijd is expliciet in fte's (niet in uren) opgenomen en de ambtelijk secretaris is in alle gevallen meegeteld.
Het aantal plenaire vergaderingen in het betreffende studiejaar loopt uiteen van 13 (HRBS-finance en IVG, maandelijks) tot 44 (HRBS-Management en ISO, wekelijks). De vergaderfrequentie is afhankelijk van de interne organisatie van de examencommissies.
Een kanttekening hierbij is dat vanwege de coronacrisis bij alle instituten (enkele leden van) de examencommissies vanaf 13 maart 2020, naast de officiële plenaire vergaderingen, veelvuldig met elkaar in overleg zijn geweest over het HR-brede coronabeleid en/of accordering van toetsvormen.

Voor wat betreft de getuigschriften is op te merken dat het aantal propedeuses beduidend is afgenomen van 6206 naar 5034. De reden daarvan lijkt met name de coronacrisis. Een aantal studenten raakt in de laatste twee periodes gedemotiveerd of maakt niet al te veel haast meer vanwege het wegvallen van het (negatief) BSA. Daarnaast was er soms een absolute noodzaak om fysieke tentamens af te nemen, die vanwege de lockdown voor een deel uitgesteld moesten worden naar de maand september 2020. Hier tegenover staat wel een stijging van het aantal bachelor getuigschriften (van 5060 naar 5216) en ad- getuigschriften (van 671 naar 740). Ook is weer een stijging te zien van het aantal master-getuigschriften (van 397 naar 449).

Het aantal verleende vrijstellingen laat net als in het voorgaande studiejaar een daling zien (zie hoofdstuk 6).
Het aantal (bewezen) fraudegevallen en andere onregelmatigheden is, na twee jaren van daling op rij, weer gestegen (van 362 naar 525). De oorzaak is ook hier gelegen in het feit dat vanwege de coronacrisis de noodzaak ontstond om op een alternatieve wijze toetsen af te nemen. Bij deze toetsing online op afstand zijn er, bijvoorbeeld door minder fraudebestendigheid, gecalculeerde risico's genomen bij zogenaamde lowstake-toetsen met name in jaar 1 en (soms) 2 van de opleidingen. De risico's zijn aan het begin van de coronacrisis besproken met het College van Bestuur. Alertheid hierbij vooraf en een kritische analyse achteraf bij de borging zijn een "must".

DEFINITIEF

Bij de toetsgerelateerde klachten is daarentegen een daling te constateren, terwijl de hoorzittingen behoorlijk zijn gestegen. Dit laatste hangt samen met de stijging van het aantal fraudegevallen (waarbij een hoorzitting altijd verplicht is).
Welke zaken precies zijn opgenomen in het aantal “toetsgerelateerde klachten” is niet duidelijk. De tabel geeft een scheef beeld. Het lijkt erop dat de meeste examencommissies zich beperken tot “klachten over een toets”, terwijl een enkeling (WdKA) alle zaken (klachten, verzoeken, cijferwijzigingen, etc.) die (via Osiris Zaak) ingekomen zijn bij de examencommissie meetelt.

De stijging van het aantal CBE-zaken is voornamelijk toe te schrijven aan de wijziging van de procedure wanneer een student bezwaar maakt tegen het resultaat van een tentamen (een besluit van de examinator). In dit studiejaar werden deze studenten meteen (door)verwezen naar het College van Beroep voor de Examens HR, omdat dit juridisch de juiste route is. Vorig studiejaar werden deze bezwaren in eerste instantie nog door de examencommissies in behandeling genomen en afgehandeld. Het CBHO heeft in enkele van haar uitspraken in het verleden diverse malen op gewezen dat deze route juridisch niet juist was. Het toekennen van een resultaat aan een toets is een exclusieve taak van een examinator, die aangewezen is door een examencommissie. Een student gaat in beroep tegen het besluit van de examinator, formeel procespartij in het beroep. Echter, de examencommissie wordt regelmatig als “verweerder” aangemerkt in deze procedure. Dit levert soms enige verwarring op bij de mondelinge behandeling bij het CBE. Vanwege de juridisering van de maatschappij zijn studenten eerder geneigd zich te verzetten tegen een toegekend resultaat. Sommige examencommissies geven aan dat dit aantal toegenomen bezwaren tot meer werkdruk leidt.

De kwantitatieve gegevens zijn, zoals in het vorige onderzoeksrapport[54] werd aanbevolen, thans in het format jaarverslag opgenomen (hoofdstuk 18.1). Alleen RBS heeft nog gebruik gemaakt van het Excelbestand als losse bijlage. IGO heeft de kwantitatieve gegevens alleen in de daartoe bestemde hoofdstukken opgenomen.

Aanbeveling 18: Probeer v.w.b. het aantal vrijstellingen, verzoeken, klachten en CBE-zaken duidelijke afspraken te maken en aan te geven wat er precies geteld en vervolgens (in het Factsheets) ingevuld dient te worden. Vul de Factsheets in via een gedeeld document op de OneDrive HR-PVE.

DEFINITIEF

[54] AMC-RAP-1-20200615-HEN-LEIJ-Rapport Onderzoek Jaarverslagen Examencommissies 2018-2019

10 Conclusie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de conclusies en aanbevelingen weergegeven op basis van de bevindingen van het onderzoek. Voor het daadwerkelijk inrichten en implementeren van de aanbevelingen zal een projectmatige aanpak gecontinueerd worden. Het ligt voor de hand de aanbevelingen te vertalen naar passende acties en deze aan het bestaande plan van aanpak en de actielijst van het PVE toe te voegen.

Er zijn afgelopen verslagjaar een aantal belangrijke vorderingen gemaakt in het functioneren van de examen- en toetscommissies. Veel aanbevelingen uit het vorige onderzoeksverslag zijn opgepakt. Covid-19 heeft verschillende verbeterprocessen vertraagd. Sommige onderdelen kwamen nog wat minder goed uit de verf en is de aanbeveling herhaald of geherformuleerd.

10.2 Verrichte activiteiten door examencommissies om kwaliteit van toetsen te borgen

a. Formele vereisten jaarverslagen examencommissies
Elke examencommissie heeft afgelopen jaar de mandaten toegevoegd conform het format, met uitzondering van de P&C-cyclus. De P&C-cyclus is in veel mandaten niet opgenomen. Waarschijnlijk is onduidelijk wat hier precies verwacht wordt. Zie de aanbeveling 3 bij paragraaf 5.2.b.
Het is opvallend dat de taken die in het mandaat zijn beschreven, zijnde het beoordelen van de kwaliteit van tentamens én examens, vaak niet correct is. Soms voeren de examencommissies zelf de borging van de examens uit, terwijl wel beide taken gemandateerd zijn aan een toetscommissie.[55] Het lijkt erop dat in het mandaat automatisch het format wordt gevolgd, namelijk tentamens en examens, zonder hier bewust te kiezen voor tentamens én examens of alleen tentamens. Zie ook hoofdstuk 6.2.

De kwantitatieve bijlage is conform het format bij alle examencommissies toegevoegd met uitzondering van RBS. Aangenomen mag worden dat dit volgend verslagjaar geheel op orde is.

Aanbeveling 1: Let erop dat bij het mandateren van taken aan de toetscommissie in het mandaat bewust wordt gekozen voor de frase 'het beoordelen van de kwaliteit van tentamens en examens', òf 'het beoordelen van de kwaliteit van tentamens'.

b. P&C-cyclus Examencommissie – Toetscommissie
Het is eerder al aangegeven, de activiteiten die de toetscommissie in opdracht van de examencommissie uit zal voeren zijn (als het goed geregeld is) weergegeven in een activiteitenplanning. De examencommissie moet er regelmatig op toezien dat de toetscommissie deze activiteitenplanning correct en geheel uitvoeren. Alleen dan kan de examencommissie garanderen dat zij zélf haar wettelijke borgende taak heeft kunnen uitvoeren. Basisvoorwaarde hiervoor is dat er sprake is van een goede communicatie tussen examen- en toetscommissie. Deze moet stevig verankerd zijn in een heldere en regelmatige structuur: de P&C-cyclus. In deze cyclus is concreet vastgelegd wanneer er overleg is tussen de examencommissie en toetscommissie.

Aanbeveling 2: De P&C-cyclus regelt de communicatie tussen examen- en toetscommissies, denk aan overleggen, op te stellen rapportages en de bespreking daarvan. Maak een handzaam format voor het invullen van deze P&C-cyclus en voeg deze bij het mandaat. Maak daarbij gebruik van de

[55] Bij examencommissie Commerce is in het mandaat bewust alleen het borgen van de kwaliteit van tentamens opgenomen. Bij alle andere examencommissies wordt in het mandaat gesproken over het borgen van de kwaliteit van tentamens én examens.

DEFINITIEF

goede voorbeelden (zie tabel 2) en spreek af dat het format in het jaarverslag 2020-2021 wordt gebruikt.

Aanbeveling 3: Stel gezamenlijk een concrete activiteitenplanning voor de toetscommissie(s) op. De examencommissies moeten de voortgang van de uitvoering van de activiteitenplanning actief, kort cyclisch monitoren. Neem deze monitormomenten op in de P&C-cyclus.

Aanbeveling 4: Neem in het Jaarverslag Examencommissies een paragraaf op waarin gereflecteerd wordt op de uitvoering van de P&C-cyclus en zo nodig verbeteracties om het proces beter te laten lopen.

c. PDCA-cyclus Examencommissie - Opleidingsmanagement

De PDCA--cyclus van examencommissie – opleidingsmanagement lijkt dit jaar sterker te zijn geworden. In bijna alle jaarverslagen wordt gerapporteerd dat de examencommissie de bevindingen van toets- en examencommissie zelf rapporteert aan het management, bijvoorbeeld door de kwartaalrapportages van de toetscommissie(s) met het opleidingsmanagement te bespreken. Voor dit proces is nog wel aandacht nodig. Regelmatig geven toetscommissies nog zelf adviezen over geanalyseerde toetsen aan het onderwijsmanagement door. Hierdoor heeft de examencommissie minder zicht op de (inhoudelijke) adviezen en de opvolging daarvan in de opleiding. Ook wordt er gerapporteerd dat de examencommissie de opvolging van de adviezen monitort, of dat de toetscommissies dat doet. Soms is hier niets over te vinden.

Aanbeveling 5: Richt per instituut een register in waarin de adviezen en voorgestelde verbeteracties van de toetscommissie(s) en examencommissie opgenomen worden. Stel vast hoe het register gehanteerd wordt, waarbij het vooral draait om de vraag wie de opvolging van adviezen monitort.

Aanbeveling 6: Versterk verder de PDCA-cyclus Examencommissie – Opleidingsmanagement. Dat betekent dat de examencommissie de aanbevelingen van examen- en toetscommissie(s) op basis van een kwartaalrapportages met het opleidingsmanagement bespreekt én dat in dat kwartaaloverleg het opleidingsmanagement rapporteert wat de vorderingen zijn bij de implementatie van de aanbevelingen.

10.3 Verrichte activiteiten door toetscommissies om de kwaliteit van toetsen te borgen

a. Borgen en zorgen

De redenering dat wat aan de voorkant goed is aan de achterkant weinig bijstelling nodig heeft, is evident. De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het primaire proces ‘cursussen en tentamens en examens ontwikkelen – cursussen geven en tentamens en examens afnemen’ ligt in een structurele PDCA-cyclus bij het onderwijs c.q. de opleiding zelf.
De examencommissie heeft tot taak op gezette tijden te controleren of deze cyclus steeds correct wordt doorlopen. Een dergelijke rol moet vanuit een onafhankelijke positie worden uitgevoerd en is dus voorbehouden aan de examencommissie (of middels mandaat toetscommissie).
Er is nog een ander belangrijk aspect aan deze borgende taak: namelijk ook de kwaliteit van de beoordeling zélf controleren, namelijk het proces dat door docenten en examinatoren wordt uitgevoerd. Dát kunnen opleidingen niet zelf doen. Als de aandacht vooral uitgaat naar ‘de voorkant’ dan blijft dit essentiële onderdeel van het borgingsproces gemakkelijk onderbelicht.

DEFINITIEF

Aanbeveling 7: Laat een toetscommissie die in opdracht van een examencommissie werkt, géén zorgende taken uitvoeren in opdracht van het opleidingsmanagement. De examencommissies moeten hun wettelijke taak kunnen uitvoeren en dat betekent dat hun 'hulptroepen' de activiteitenplanning die zij met de examencommissie overeen zijn gekomen, geheel moeten kunnen uitvoeren. Deze constellatie garandeert ook dat toetscommissies geheel onafhankelijk kunnen functioneren.

10.4 Oordeel van de examencommissies over de activiteiten van de toetscommissies

a. Hoe functioneren de toetscommissies naar het oordeel van de examencommissie?
Geen aanbeveling.

b. Verhoog de kwaliteit van functioneren toetscommissies: zorgen over en zorgen voor toetscommissies.
Toetscommissies vervullen een vitale rol in de borging van tentamens en examens. Het is dus van groot belang dat deze commissies goed (kunnen) functioneren. Een eerste inventarisatie van gemelde zorgen in de jaarverslagen van de examencommissies geeft een zeer divers beeld. Een enkele hogeschoolbrede aanpak zal vermoedelijk niet zomaar voldoen. Waarschijnlijk zijn diverse deelaanpakken/oplossingsstrategieën nodig. Herkenbare kwesties zijn wel werkdruk/onderbezetting, vaak in combinatie gerapporteerd bij toetscommissies die ook zorgen, P&C-cyclus met examencommissie, en problemen rond borgen en zorgen. De vraag of de toetscommissies kwalitatief goed functioneren omdat ze over voldoende kennis en vaardigheden beschikken, is tot nu toe nog onvoldoende gesteld.

Aanbeveling 8: Identificeer als examencommissie op basis van een nauwkeurige inventarisatie waar de problemen bij toetscommissies precies liggen. Ga ook in op de vraag of er voldoende kennis en ervaring aanwezig is in de toetscommissies. Orden de uitkomsten naar onderscheiden probleemgebieden en werk daarbij passende oplossingsstrategieën uit.

10.5 Werkwijze van examencommissies bij toetsen van gerealiseerde leerresultaten

Op basis van de jaarverslagen kunnen we concluderen dat vrijwel alle examencommissies zelf de borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten uitvoeren.

Aanbeveling 9: Bespreek in het PVE wat door het PVE als wenselijke taakverdeling wordt gezien. Neem daarin mee de kritische kanttekeningen die de Inspectie van het Onderwijs maakt bij het mandateren van borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten. Neem daarbij ook de overwegingen mee van zowel examencommissies die alles mandateren als die van de examencommissies die het bij uitstek een taak van de examencommissies zelf vinden. Neem ook de constructie van de linking-pin mee in de overwegingen.

10.6 Verantwoording van de borging van de kwaliteit van de tentamens en examens

Uiteindelijk rust de zorg voor de kwaliteit van de toetsing en het gerealiseerde eindniveau bij de examencommissie. Dat betekent dat ook alleen de examencommissie de uitspraak over de kwaliteit kan doen. Het jaarverslag is daarvoor de uitgelezen plek. Reden om de jaarverslagen ook op dit punt te beoordelen.

a. Expliciete uitspraak over de kwaliteit van de tentamens en examens per opleiding

DEFINITIEF

De jaarverslagen verschillen sterk op dit punt. Sommige examencommissies spreken zich alleen uit over het correcte procedurele verloop van de examens, andere zeggen ook dat het niveau op orde is. Lang niet altijd worden deze uitspraken voor elke opleiding afzonderlijk gedaan. Soms voor enkele en vaker gewoon in het algemeen. Omdat de examencommissie de wettelijke taak heeft om het gerealiseerde niveau van élke opleiding te borgen, moet het jaarverslag hierop een antwoord geven.

Aanbeveling 10: Richt bij hoofdstuk 4 (format) een aparte paragraaf in waarin de examencommissie de kwalitatieve uitspraak over het niveau van de gerealiseerde leerresultaten voor elke afzonderlijke opleiding expliciet geeft.

b. Beschrijving van de activiteiten van toets- en examencommissie(s) in het jaarverslag van de examencommissies

Het jaarverslag van de examencommissies is dus dé plek om de uitspraak doen over de kwaliteit van tentamens en examens bij een opleiding. Deze uitspraak moet tot op een bepaald niveau onderbouwd worden. Naar dat niveau zijn de commissies duidelijk zoekende. Soms is die onderbouwing vrijwel afwezig.

Aanbeveling 11: Bespreek met elkaar op welke wijze de examencommissies in hun jaarverslag hun oordeel over een opleiding moeten onderbouwen. Ontwikkel een format waarin de mate van detaillering van de onderbouwing helder wordt. Denk aan beschrijvingen welke activiteiten de toets- en examencommissies hebben uitgevoerd en welke de belangrijkste bevindingen, adviezen en verbetervoorstellen waren. Sluit aan bij de paragraaf met expliciete uitspraken (Zie aanbeveling 10).

10.7 Betrokkenheid van externen bij de beoordeling van de beoogde leerresultaten

Het blijkt dat de mate waarin 'vreemde ogen' worden ingezet bij het beoordelen van de leerresultaten verschilt per opleiding. Er zijn opleidingen die externe validering niet in het feitelijke beoordelingsproces inzetten, maar alleen in kalibratiesessies of screeningssessies achteraf. Of andersom. Sommige zetten beide vormen in, zoals te lezen is in tabellen 11 en 12.
Het belang van externe validering is groot. Om te kunnen beoordelen of een opleiding inhoudelijk het eindniveau realiseert is inhoudelijke expertise nodig. Daarover beschikt een examencommissie lang niet altijd in voldoende mate. De examencommissie van IGO verwoordt dit probleem aldus in haar jaarverslag: "*De examencommissie kan slechts in beperkte mate een inhoudelijk oordeel vellen. Er werd aan de hand van algemene hbo-criteria een globaal oordeel geveld of het werk voldoende was of niet*."
Deze beperking kan door de inzet van inhoudelijke experts rondom de beoordeling weggenomen worden. De examencommissie van CMI doet dat ook expliciet: "*De examencommissie komt tot de conclusie dat bij alle opleidingen van CMI het eindniveau geborgd is. Deze conclusie is gebaseerd op de check eindniveau en de wijze waarop de externe validering bij alle opleidingen een plaats heeft*."

Niet alleen voor het onderwijs zelf is externe validering belangrijk, de inzet van beide vormen van externe validering versterkt ook het zelfvertrouwen over de eigen kwaliteit bij visitaties, in het bijzonder natuurlijk bij de verantwoording van Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten. En tenslotte, maar niet minder belangrijk, deze activiteiten zijn leerzaam voor alle betrokkenen.

Aanbeveling 12: Vul de ambities voor externe validering in met gerichte acties om toegevoegde waarde te creëren (ontwikkeling kwaliteitseisen externe examinatoren, screening beoordelingsformulieren etc.). Bijvoorbeeld door good practices uit te wisselen en examencommissies en managers te stimuleren om beide vormen van externe validering, dus de

DEFINITIEF

beoordeling van het afstuderen zélf als de beoordeling van afstudeerwerk achteraf, (nog intensiever) te gaan gebruiken in de opleidingen. Daarbij zou de focus moeten liggen op de kwaliteit van de inhoud van het afstuderen; dat vraagt dan natuurlijk inhoudelijke expertise.
Het toepassen van verschillende vormen van externe validering dient plaats te vinden binnen het normale onderwijsproces en dus aangestuurd te worden door het management. Examencommissies kunnen vanuit hun borgende taak hierin een rol vervullen. Centrale sturing via het PVE en de 'R6' kan hier hulp bieden.

10.8 Vrijstellingen

Er wordt HR-breed bij curriculumvernieuwing gebruik gemaakt van grotere cursussen/ onderwijseenheden.

Gelet op art. 9.8 lid 9 Hogeschoolgids wordt een vrijstelling slechts verleend voor een volledige cursus. Een gedeeltelijke vrijstelling is niet mogelijk. Het totaal aantal verleende vrijstellingen neemt daardoor af. Dat is goed voor de betrouwbaarheid van de diploma's
In verband met deze trend, wordt echter de vraag naar een mogelijke invoering van **deel**vrijstellingen steeds luider. Wellicht is de tijd rijp om hierover met elkaar in gesprek te gaan?

Aanbeveling 13: onderzoek als PVE de noodzaak van deelvrijstellingen o.b.v. de onderwijsvernieuwingen en ga hierover in gesprek met het instellingsbestuur.

10.9 Gevolgde deskundigheidsbevordering / scholing

Er wordt steeds meer aandacht gevraagd voor deskundigheidsbevordering in het belang van vernieuwende vormen van beoordelen (bijv. in de vorm van assessment[56]).

In de jaarverslagen wordt verschillend vermeld of ieder afzonderlijk lid van de examencommissie al dan niet beschikt over een BKE- en/of SKE-certificaat of dat in zijn totaliteit de examencommissie beschikt over BKE- en/of SKE-certificaten.
Daarnaast is in meerdere verslagen te lezen dat er behoefte is aan meer specifieke thematische trainingen alsook jurisprudentie bespreking. Centrale sturing en zorgvuldige afstemming hierbij is van belang. De positieve constatering is in ieder geval dat leden van examencommissies hun kennis graag verder willen verdiepen. Dit onderstreept te meer de noodzaak van verdere deskundigheidsbevordering.

Aanbeveling 14: blijvende evaluatie van de gewijzigde vormen (met name digitale toetsing online op afstand) blijft van belang (zie hiervoor ook aanbeveling 15). In samenhang met de groeiende behoefte aan deskundigheidsbevordering in het belang van vernieuwende vormen van beoordelen is het aan te bevelen om op dit punt scholing aan te bieden, bijvoorbeeld door middel van thematische trainingen, afstemming met centrale afdelingen om richtlijnen te bespreken om ervoor te zorgen dat er harmoniserend wordt opgetreden. Centrale sturing en zorgvuldige afstemming vanuit PVE kan deze kruisbestuiving en harmonisering bevorderen en zo ook steeds meer consensus bij examencommissies te doen ontstaan over vakinhoudelijke deskundigheid, toetsdeskundigheid, kennis van regelgeving, jurisprudentie, positionering en verhoudingen met andere commissies (bijv. toets- en opleidingscommissies).

[56] Jaarverslag EAS 2019-2020

DEFINITIEF

10.10 Betrokkenheid bij nieuwe onderwijsactiviteiten

Met name toetscommissies hebben in deze uitzonderlijke situatie niet alleen de kwaliteit achteraf geborgd, maar ook vooral vóóraf door opleidingen te adviseren bij het maken van alternatieve toetsen in verband met de coronacrisis. Dit is af en toe ten koste gegaan van de borgende taak van de toetscommissies.[57] Vele tientallen aanvragen voor alternatieve toetsing moesten in korte tijd door de examencommissies worden beoordeeld – vaak in samenwerking met de toetscommissies. In het algemeen werd steeds min of meer dezelfde route gevolgd. Altijd werden alternatieve toetsen voorgelegd aan de examencommissies die deze na bestudering goedkeurden, regelmatig pas nà aanpassingen.

Aanbeveling 15: Onderzoek wat de kwaliteit was van de alternatieve online toetsen, analyseer de uitkomsten en kom tot inzichten die de kwaliteit van het online toetsen in de toekomst kunnen verhogen.

Het borgen van leeruitkomsten zorgt voor taakverzwaring en accentverschuiving, zoals het vragen van een toetsmatrijs voor leeruitkomsten of het aanwijzen van examinatoren die bekend zijn met leerwegonafhankelijk toetsen.[58]

Aanbeveling 16: Maak een activiteitenplan voor het Platformvoorzitters Examencommissies, waarin specifieke scholings-, themabijeenkomsten e.d. zijn opgenomen met betrekking tot (de borging van) nieuwe onderwijsactiviteiten, zoals flexibilisering en leeruitkomsten.

DEFINITIEF

[57] Examencommissie ISO problematiseert deze situatie nadrukkelijk in haar jaarverslag: “Zoals vermeld ging het daarbij vanwege de coronamaatregelen (te) vaak om de ‘zorgende’ activiteiten; de borgende activiteiten zijn hierbij door de omstandigheden achtergebleven.”
[58] P. 22 boekje Huisman + artikel van Hylke!

10.11 Verstrekte getuigschriften / Borging van de kwaliteit van examens

Steeds vaker worden vragen gesteld over de procedurele eisen van diplomering: wie eindverantwoordelijke is van een kloppend getuigschrift, wie de juiste informatie voor het getuigschrift (en supplement) dient aan te leveren, wie dit dient te controleren en ingeval van inconsistenties, wie dit dient te repareren.
In zijn algemeenheid speelt de vraag wie *eigenaarschap* heeft in dit proces van diplomeren. In hoeverre structureel de getuigschriften gecontroleerd worden of de gegevens kloppen en ook juiste informatie wordt aangeleverd (zorgtaak) is niet terug te lezen in de jaarverslagen. Het getuigschrift is *het* bewijsstuk dat een examen met goed gevolg is afgelegd en borging van de kwaliteit van dit examen behoort ook tot de wettelijke kerntaak van de examencommissie.

De hamvraag is hoe de zorg- en borgtaken rondom getuigschriften en de procedurele eisen die hierbij horen geregeld dienen te worden. Van belang is om meer inzicht in de procedurele eisen te krijgen om de borgingstaak van het *examen* als examencommissie(lid) nog beter te kunnen uitvoeren.

Aanbeveling 17: De examencommissies dienen te borgen dat de getuigschriften valide zijn, door bijv. steekproefsgewijs te controleren of de gegevens kloppen van het getuigschrift cf. art. 7.11 WHW. Het is aan te bevelen om meer inzicht te bieden vanuit centrale afdelingen in de procedurele eisen rondom diplomering om de borgingstaak van het examen als examencommissielid nog beter te kunnen uitvoeren. Tevens is het aan te bevelen om het format jaarverslagen aan te passen, specifiek de paragraaf 'Getuigschriften'. Een suggestie is om hier 'Proces Diplomeren' van te maken en eventueel aan te vullen met 'Examens'. Dit biedt een passende plek aan om te beschrijven hoe de examencommissie overtuigd is dat het 'geheel der dingen, bijv. toetsplannen, toetsprogramma's en toetsbeleid, een logische en samenhangend programma is met relevante (opleidings)criteria. Kortom, vertegenwoordigt het getuigschrift het bewijs van de kennis, inzicht en vaardigheden dat de opleiding van de student vraag?

10.12 Analyse kwantitatieve gegevens

Last but not least kan het format voor wat betreft de thans in hoofdstuk 18 opgenomen Factsheets nog wat een aanscherping gebruiken. Een adequate analyse vergt als uitgangspunt juist cijfermateriaal.

Aanbeveling 18: Probeer v.w.b. het aantal vrijstellingen, verzoeken, klachten en CBE-zaken duidelijke afspraken te maken en aan te geven wat er precies geteld en vervolgens (in het Factsheets) ingevuld dient te worden. Vul de Factsheets in via een gedeeld document op de OneDrive HR-PVE.

DEFINITIEF

11 BIJLAGEN:

11.1 Kwantitatieve gegevens

Faciliteiten (in fte voor leden en voorzitter)

	2019-2020				2018-2019				2017-2018			
	vz	lid	secr	totaal	vz	lid	secr	totaal	vz	lid	secr	totaal
CMI	0,4	0,6	0,6	1,6	0,4	0,6	0,6	1,6	0,4	0,6	0,6	1,6
HRBS-COM	0,8	1,0	0,8	2,6	0,8	1,0	0,8	2,6	0,6	0,5	1,0	2,1
EAS	0,8	0,8	0,8	2,4	0,5	0,8	0,8	2,1	0,5	0,9	0,9	2,3
HRBS-Finance	1,0	1,1	0,4	2,5	0,5	0,8	0,3	1,6	0,5	0,8	0,3	1,6
HRBS-Management	0,4	0,6	0,6	1,6	0,4	0,6	0,6	1,6	0,4	0,8	0,6	1,8
IGO	0,4	1,4	0,8	2,6	0,5	1,43	0,8	2,7	0,5	1,43	0,8	2,7
ISO	0,3	1	n.i.	1,3	0,3	1	n.i.	1,3	0,3	1	n.i.	1,3
IVG	0,4	1,05	1,6	3,05	0,4	0,9	1,6	2,9	0,4	1,0	1,6	3,0
IVL	0,4	0,89	0,6	1,89	0,6	1,1	0,6	2,3	0,6	1,1	0,6	2,3
RAC	0,7	1,4	0,6	2,7	0,7	1,3	n.i.	2,0	x			
RBS	0,5	1,4	0,8	2,7	0,5	1,2	n.i.	1,7	0,9	0,7	n.i.	1,6
RMI	0,2	0,3	0,1	0,6	0,2	0,3	0,1	0.6	0,2	0,8	0,2	1,2
WdKA	0,4	0,5	0,6	1,4	0,3	0,5	0,6	1,4	0,2	0,6	0,6	1,4
CTO				0,2								
Totaal	**6,7**	**12,1**	**8,3**	**27,1**	**6,1**	**11,5**	**6,8**	**24,4**	**5,5**	**10,2**	**7,2**	**22,9**

Aantal plenaire vergaderingen in het studiejaar 2019-2020

	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
CMI	38	37	38	35	29
HRBS-COM	22	35	22	30	30
EAS	25	22	29	22	22
HRBS-Finance	13	13	13	13	n.i.
HRBS-Management	44	41	42	39	30
IGO	21	20	22	22	20
ISO	43	23	25	21	21
IVG	13	14	16	X	X
IVL	40	20	23	X	X
RAC	38	36	X	X	X
RBS	23	24	26	24	24
RMI	18	18	18	18	18
WdKA	26	14	11	11	10

DEFINITIEF

CTO	15	X	X	X	X
Totaal	**379**	**320**	**288**	**348**	**304**

Aantal afgegeven getuigschriften per soort in het studiejaar 2019-2020

Propedeuse	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
CMI	315	463	453	421	455
HRBS-Com	593	663	719	594	842
EAS	467	428	472	419	581
HRBS-Finance	291	358	383	376	358
HRBS-Management	459	487	338	395	453
IGO	525	722	645	522	594
ISO	429	531	495	715	496
IVG	735	748	656	X	X
IVL	534	750	660	X	X
RAC	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t	n.v.t
RBS	552	480	522	566	542
RMI	130	149	169	182	191
WdKA	504	427	450	359	321
CTO*	187*	130*	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	**5534**	**6206**	**5962**	**X**	**X**

*CTO: Toelating 21+ (niet meegeteld in totaal)

Bachelor	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
CMI	402	361	382	381	366
HRBS-Com	573	545	528	542	524
EAS	406	447	472	315	325
HRBS-Finance	270	286	307	353	263
HRBS-Management	410	393	280	374	339
IGO	513	492	427	455	428
ISO	461	480	468	447	425
IVG	641	644	573	X	X
IVL	567	544	501	X	X
RAC	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
RBS	423	424	357	427	329
RMI	175	144	156	126	111
WdKA	375	300	302	374	357
CTO*	47*	75*	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	**5216**	**5060**	**4753**	**X**	**X**

*CTO: NT2 (niet meegeteld in totaal)

AD	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
CMI	x	X	151	64	54

DEFINITIEF

HRBS-Com	x	X	361	74	56
EAS	x	X	48	42	55
HRBS-Finance	x	X	53	58	29
HRBS-Management	x	X	127	155	177
IGO	x	X	14	n.v.t.	n.v.t.
ISO	x	X	82	66	50
IVG	1	1	18	11	17
IVL	4	22	4	1	X
RAC	740	648	X	X	X
RBS	x	X	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
RMI	x	X	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
WdKA	x	X	37	34	28
CTO*	50*	63*	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	**740**	**671**	**895**	**505**	**555**

*CTO: deficiëntie (niet meegeteld in totaal)

Master	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
CMI	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
HRBS-COM	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
EAS	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
HRBS-Finance	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
HRBS-Management	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
IGO	20	17	6	7	9
ISO	54	51	63	43	30
IVG	112	124	157	107	89
IVL	24	16	26	24	25
RAC	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
RBS	182	132	95	87	90
RMI	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
WdKA	57	57	156	47	54
CTO	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal	**449**	**397**	**503**	**315**	**297**

DEFINITIEF

Verleende individuele vrijstellingen

	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
CMI	55	80	224	391	735
HRBS-COM	43	21	40	43	74
EAS	6	6	26	69	194
HRBS-Finance	19	56	109	x	x
HRBS-Management	37	38	38	89	136
IGO	214	367	560	x	x
ISO	3	1	16	19	48
IVG	112	107	130	x	x
IVL	514	420	407	x	x
RAC	65	96	x	x	x
RBS	10	x	x	x	x
RMI	27	1	23	12	16
WdKA	6	13	11	32	12
CTO	80	x	x	x	x
Totaal	**1191**	**1406**	**1837**	**X**	**X**

Fraude en andere onregelmatigheden (per gebeurtenis)

	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
CMI	25	30	27	31	36
HRBS-COM	73	47	17	68	65
EAS	28	24	26	28	35
HRBS-Finance	39	34	51	43	48
HRBS-Management	86	4	26	90	100
IGO	49	77	88	64	141
ISO	56	15	26	25	27
IVG	0	12	17	19	25
IVL	47	28	42	54	13
RAC	52	28	X	X	X
RBS	27	25	68	50	44
RMI	30	15	14	12	16
WdKA	6	13	11	32	12
CTO	7	x	x	x	x
Totaal	**525**	**362**	**413**	**516**	**562**

DEFINITIEF

Toetsgerelateerde klachten (waarvan gegrond)

	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
CMI	18 (0)	50 (36)	67 (29)	72 (24)	52 (?)
HRBS-COM	23	36 (13)	47 (15)	21 (1)	38 (16)
EAS	11 (5)	40 (28)	45 (23)	13 (?)	40 (13)
HRBS-Finance	117	131 (38)	137 (43)	99 (34)	110 (29)
HRBS-Management	54 (8)	63 (49)	86 (41)	48 (33)	125 (44)
IGO	53 (21)	59 (9)	103 (5)	122 (34)	75 (37)
ISO	33 (10)	11 (3)	10 (2)	30 (9)	52 (24)
IVG	27 (14)	46 (8)	48 (4)	262 (111)	431 (225)
IVL	36	30 (21)	41 (?)	98 (49)	13 (8)
RAC	151 (61)	150 (36)	X	X	X
RBS	23 (1)	149 (35)	177(*)	84 (?)	34 (?)
RMI	22 (2)	26 (10)	10 (5)	11 (6)	16 (4)
WdKA	403 (356)	391 (341)	339 (298)	315 (256)	370 (316)
CTO	40	x	x	x	x
Totaal	**1011(478)**	**1182 (627)**	**888 (442)**	**1175 (523)**	**1460 (716)**

Hoorzittingen

	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
CMI	48	107	103	85	33
HRBS-COM	81	61	65	73	n.i.
EAS	31	69	50	25	46
HRBS-Finance	116	104	98	63	48
HRBS-Management	120	30	79	131	251
IGO	128	149	200	133	140
ISO	56	17	31	30	34
IVG	24	26	6	48	65
IVL	109	32	43	35	17
RAC	130	148	X	X	X
RBS	99	55	37	n.i.	n.i.
RMI	39	19	10	15	23
WdKA	7	18	10	16	11
CTO	0	x	x	x	x
Totaal	**988**	**835**	**732**	**654**	**668**

DEFINITIEF

CBE-zaken (waarvan gegrond)

	2019-2020	2018-2019	2017-2018	2016-2017	2015-2016
CMI	4 (4) *	3 (3)	4 (0)	1	4
HRBS-COM	7 (1)	4 (0)	1 (1)	2 (1)	2 (1)
EAS	8 (0)	4 (0)	15 (3)	4 (1)	5 (0)
HRBS-Finance	4 (?)	2 (2)	8 (3)	5	14
HRBS-Management	19 (1)	6 (1)	4 (1)	17	13 (0)
IGO	7 (0)	7 (0)	16 (1)	13	23
ISO	4 (1)	3 (1)	2 (1)	8	8
IVG	4 (2)	12 (1)	6 (0)	19	27
IVL	6 (1)	1 (0)	4 (?)	6	X
RAC	17 (0)	(0)	X	X	X
RBS	23 (1)	7 (2)	7 (0)	8	20 (0)
RMI	4 (1)	3 (1)	4 (3)	5	5
WdKA	7 (0)	4 (0)	1 (1)	3 (1)	2
CTO	0	x	x	x	x
Totaal	**114 (12)**	**57 (11)**	**57 (13)**	**91**	**84**

DEFINITIEF

11.2 Statusoverzicht aanbevelingen

Hieronder is schematisch weergegeven de status van de 25 aanbevelingen zoals overgenomen uit de Onderzoeksrapporten onderzoek jaarverslagen examencommissies over de studiejaren 2017-2018, 2018-2019 en 2019-2020 verantwoord.

De aanbevelingen uit beide onderzoeksrapporten dienen in samenhang te worden bezien.
Groen = gerealiseerd
Oranje = (door)lopend onderdeel
Rood = openstaand

Nr.	Aanbevelingen/acties Onderzoeksrapport Onderzoek jaarverslagen examencommissies 2017-2018	Wie	Status:
1	Institutionaliseer het Platform Voorzitters Examencommissies en ken bezetting (1fte) toe.	Project	Gerealiseerd December 2020 Opgenomen in Regels & Richtlijnen i.o.m. Frans de Vijlder
1a	Maak een activiteitenplan voor het Platformvoorzitters Examencommissies, waarin specifieke scholings-, themabijeenkomsten e.d. zijn opgenomen.	PVE	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel PVE
2	Benoem de leden/voorzitters van de examencommissies in 'startbijeenkomst' en neem dit op in de standaardprocedure/werkwijze.	Project	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel PVE Procedure geëvalueerd
2a	Tref de noodzakelijke voorbereidingen voor de gezamenlijke benoemingsbijeenkomst voor de leden van de EC's voor studiejaar 2019-2020.	Project	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel PVE
3	Neem in iedere examencommissie het externe lid op en denk na over effectieve invulling.	Examenc.	Gerealiseerd Zie punt 16
4	Voer het besluit instituutsbrede examencommissies van 4 april 2018 uit.	Examenc.	Gerealiseerd
5	Regel periodiek contact in (minimaal 4 keer per jaar) tussen instituutsdirectie en examencommissie.	Examenc.	Gerealiseerd
6	Stel een HR-breed format voor het mandaat op met aanscherpte inhoud, inclusief afspraken over planning & controle gedurende het studiejaar.	Project	Gerealiseerd
6a	Vertaal het mandaat naar een concrete activiteitenplanning voor het betreffende studiejaar.	Examenc.	Onderdeel PC-cyclus
6b	Controleer periodiek gedurende het studiejaar of de toetscommissie de afgesproken activiteiten tijdig en correct heeft uitgevoerd.	Examenc.	Onderdeel PD-cyclus
6c	Leg de afspraken over de geplande activiteiten en de monitoring/controle vast en voeg deze aan het mandaat toe.	Examenc.	Onderdeel PD-cyclus
7	Maak duidelijk onderscheid tussen taken van opleidingsmanagement (zorgtaken) en examencommissies (borgingstaken).	Examenc.	In ontwikkeling Realisatie 2021-2022 Zie punt 20
7a	Maak afspraken met het opleidingsmanagement over het onderscheid tussen zorgtaken en borgingstaken. Geef aan dat de toetscommissie voor de uitvoering van de borgingstaken fungeert als verlengstuk van de examencommissie.	Examenc.	In ontwikkeling Realisatie 2021-2022 Zie punt 20
7b	Maak afspraken met de toetscommissie(s) over het onderscheid tussen zorgtaken en borgingstaken. Geef aan dat de toetscommissie(s) voor de uitvoering van de borgingstaken fungeert/fungeren als verlengstuk van de examencommissie. Markeer in het planningsoverzicht van de toetscommissie de borgingstaken.	Examenc.	In ontwikkeling Realisatie voor 2021-2022 Zie punt 20

memo
DEFINITIEF

8	Laat examencommissie zèlf naar aanleiding van bevindingen toetscommissie de noodzakelijke bijsturing aan het opleidingsmanagement kenbaar maken.	Examenc.	In ontwikkeling Realisatie voor 2021-2022
8a	Communiceer richting de toetscommissie(s) en het opleidingsmanagement dat de communicatie over de bevindingen en noodzakelijke bijsturing het volgende pad volgen: toetscommissie --> examencommissies --> opleidingsmanagement.	Examenc.	Gerealiseerd
9	Regel periodiek contact in tussen examencommissie en toetscommissie inzake de uitvoering van het mandaat (planning & controle) en bezetting.	Examenc.	Opgenomen in PC-cyclus
10	Actualiseer en centreer alle hulpmiddelen op HINT die te maken hebben met toetskwaliteit.	Project	In ontwikkeling Realisatie voor 2021-2022
11	Scherp het onderscheid aan tussen taken opleidingsmanagement en examencommissies wanneer het gaat om gerealiseerde leerresultaten (eindkwalificaties).	Project	In ontwikkeling Realisatie voor 2021-2022 Zie punt 20
12	Investeer in de deskundigheid van leden van de examencommissies, toetscommissies en examinatoren en maak de status inzichtelijk.	PVE	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel
13	Wijzig de procedure inzake opstellen jaarverslagen examencommissie	PVE	Gerealiseerd
13a	Verduidelijk het format en verminder het aantal te beschrijven onderwerpen tot het noodzakelijke. Vanuit het Platform Voorzitters EC's wordt contact gezocht betreffende het format met de compliance officer.	PVE	Gerealiseerd
13b	Laat de verschillende examencommissies elkaar tijdens het opstellen van de jaarverslagen van feedback voorzien (t.b.v. eenduidigheid en kwaliteit).	PVE	Vast onderdeel PVE + externe auditor
13c	Laat het CvB een persoonlijke, meer uitgebreide reactie geven op de afzonderlijke jaarverslagen.	Project	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel
13d	Leg de verantwoordelijkheid voor de samenvatting & analyse van de jaarverslagen van de individuele examencommissies primair bij het Platform Voorzitters Examencommissies. Tevens worden best practices en verbetervoorstellen in het Platform Voorzitters EC's gedeeld. Gezien de overgangsperiode wordt dit voor het komend studiejaar in nauwe samenwerking met de compliance officer opgepakt.	PVE	Vast onderdeel PVE + externe auditor
Nr.	**Aanbevelingen/acties Onderzoeksrapport Onderzoek jaarverslagen examencommissies 2018-2019**		**Status**
14	Laat het PVE zelf deze samenvatting & analyse naar aanleiding van de jaarverslagen examencommissies opstellen:	PVE Project	Vast onderdeel PVE + externe auditor
15	Handhaaf strikt de eis van zelfstandige leesbaarheid voor de jaarverslagen 2019-2020	PVE Examenc.	Gerealiseerd Vast jaarlijks onderdeel
16	Vul de positie van het externe lid in met een lid van een examencommissie van de R6	PVE Examenc.	Extern lid is breder gedefinieerd in benoemingsprocedure. Niet exclusief R6
17	Maak examencommissies bewust van escalatiemogelijkheid naar CvB (versterken escalatiecultuur):	PVE Project	Vast onderdeel PVE
18	Geef invulling aan de PC-cyclus Examencommissie-Toetscommissie - inhoud mandaten verschilt; - verschillen betreffen ‘opzet’ als werking mandaten; - vertaling mandaten naar activiteiten TC; - monitoring uitvoering activiteiten;	PVE Examenc.	In ontwikkeling Realisatie voor 2021-2022

DEFINITIEF

	- zichtbaar maken relatie geplande en uitgevoerde activiteiten; - gebruik mandaten ‘tentamens’ en ‘examens’ zijn soms hetzelfde		
19	Geef invulling aan de PC-cyclus Examencommissie-Opleidingsmanagement inzake bijsturing	PVE Examenc.	In ontwikkeling Realisatie voor 2021-2022
20	Streef naar de invoering van ‘zuivere’ Toetsborgingscommissies’ (enkel borgen dus!):	PVE Examenc.	In ontwikkeling Realisatie voor 2021-2022
21	Verhoog de kwaliteit van functioneren toetscommissies - benoeming(svereisten) leden toetscommissie; - taken (kwaliteit tentamens óf ook afstudeerprogramma’s); - linking-pin met examencommissie (voorzitter TC lid maken van EC).	PVE Examenc.	In ontwikkeling Realisatie voor 2021-2022
22	Laat examencommissie zelf de borgingstaken inzake gerealiseerde leerresultaten uitvoeren (dus niet mandateren!):	PVE Examenc.	In ontwikkeling Realisatie voor 2021-2022
23	Vul de ambities voor externe validering in met gerichte acties	PVE Examenc.	In ontwikkeling Realisatie voor 2021-2022
24	Scherp het format voor het jaarverslag examencommissies aan op de PDCA-cyclus	Project	Gerealiseerd
25	Scherp het format voor het jaarverslag examencommissies aan op kwantitatieve gegevens	Project	Gerealiseerd

DEFINITIEF